

Käyttäjälähtöisen tapahtuman järjestäminen

Case: FeelGood Fest

Raul Karlsson

Opinnäytetyö

DP in International Business

27.2.2011

Degree Programme in International Business

<p>Tekijät Raul Karlsson</p>	<p>Ryhmä tai aloitusvuosi Pobba</p>
<p>Opinnäytetyön nimi Käyttäjälähtöisen tapahtuman järjestäminen Case: FeelGood Fest</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 44+3</p>
<p>Ohjaaja tai ohjaajat Anu Sipilä ja Sirpa Lassila</p>	
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin SYMBIO Living Lab -hankkeessa toteutetun FeelGood Fest-tapahtuman järjestämistä. SYMBIO Living Lab -hankkeen lähtökohtana on käyttäjien mukaan ottaminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jonka tuloksena syntyy alueen asukkaiden hyvinvointia edistäviä palveluita. FeelGood Fest -tapahtuman järjestämistä tutkimalla pyrittiin selvittämään, miten käyttäjät käytännössä saadaan mukaan toimintaan. FeelGood Festin tapauksessa tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen haluttiin mukaan lapsia ja nuoria. Tapahtumaa järjestämässä oli kaksi HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun opiskelijaryhmää. Tutkimus toteutettiin SYMBIO Living Lab -hankkeen jatkokehittämisen tueksi. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli SYMBIO, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun oppimisympäristö, joka toimii alueen yritysten tutkimus- ja kehittämiskumppanina.</p> <p>Tämä tutkimus edustaa laadullista tutkimusta, ja se on toteutettu tapaustutkimuksena. Työssä kuvataan opiskelijaryhmien tapahtuman järjestämisessä kohtaamia haasteita ja pyritään tutkimuksen avulla löytämään vastauksia tutkimuskysymykseen: Miten saada lapset ja nuoret aktiivisesti mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan itselleen tapahtumia? Tutkimusmateriaali on kerätty haastattelemalla ja havaintoja tekemällä. Tulokset koostuvat opiskelijoiden ja Nuorisotila ZENTRAn nuorisotyöntekijöiden haastattelussa esiin tulleista näkökulmista sekä tutkijan havainnoista.</p> <p>Tutkimuksen perusteella lasten ja nuorten kanssa tulee käydä useita keskusteluja, jotta saavutetaan keskinäinen luottamus. Ryhmässä keskusteltaessa lapset ja nuoret saattavat kokea ryhmäpainetta tai arkailla omien mielipiteidensä esilletuomista vieraan ihmisen edessä. Tapahtumaa suunniteltaessa voi ideointiin käyttää keskustelun lisäksi apuvälineenä mielikarttaa. Sen käyttö vaatii kuitenkin opastusta ja harjoitusta. Pitkäaikainen yhteistyö jonkin kerhon tai seuran kanssa voi auttaa tapahtuman suunnittelu- ja toteutusprosessia. Silloin tehtävien jakaminen on helpompaa ja pystytään miettimään etukäteen, miten lapsia ja nuoria kannattaa osallistuttaa. Kerhossa mukana olevien kiinnostus lähteä mukaan jonkin tapahtuman toteuttamiseen saattaa olla valmiiksi korkea. Tutkimuksessa ilmeni lisäksi, että järjestävien tahojen keskinäinen ja sisäinen tehtävienjako on tärkeää tehokkaan toiminnan saavuttamiseksi. Projektissa mukana olevilla tulee olla selkeä käsitys siitä, mitä ollaan tekemässä ja miten. Projektikokouksiin tulee panostaa ja yhteisistä asioista kommuikoida niin, että kaikki tietävät, missä vaiheessa projekti on.</p>	
<p>Asiasanat Living Lab, käyttäjälähtöisyys, tapaustutkimus</p>	

Degree Programme in International Business

<p>Authors Raul Karlsson</p>	<p>Group or year of entry Pobba</p>
<p>The title of thesis Organizing a Customer-Driven Event Case: FeelGood Fest</p>	<p>Number of pages and appendices 44+3</p>
<p>Supervisors Anu Sipilä and Sirpa Lassila</p>	
<p>This thesis examines the organizing of the FeelGood Fest event, a pilot project in the SYMBIO Living Lab venture. The basic idea in the SYMBIO Living Lab venture is to include users in research and development procedures that result in new services, which promote the well-being of the inhabitants in the region. By examining the organizing of the FeelGood Fest event, the goal was to find out how to actually include the users in the research and development procedures. In the FeelGood Fest case, the aim was to include viewpoints of children and youth in the event planning and organizing stages. The event itself was organized by two student groups from HAAGA-HELIA University of Applied Sciences. The commissioner of this thesis was SYMBIO learning environment at HAAGA-HELIA.</p> <p>This study represents qualitative research, and it has been carried out as a case study. The study describes the challenges the two student groups faced while organizing the event. The study also strives to find answers to the research problem: How to include children and youth in actively planning and organizing events for themselves? The research material has been collected by doing interviews and by observing the student groups in the project. Two youth workers were also interviewed to provide their expertise to the study. The results consist of points of views found in the interviews and the observations that the researcher collected.</p> <p>The study found that multiple conversations must be undertaken with the children and youth, in order to gain mutual trust. When conversing in groups, children and youth might feel group pressure and they might be shy to bring forth their own opinions in front of a stranger. While planning an event, a tool that can be used along with conversations is the mind-map. However, using it requires guiding and practice. Long term co-operation with a club or an association can help the planning and implementation process of an event. Handing out tasks is then easier and it is possible in advance to plan how to best include the children and youth in the processes. A member in a club might also have a high level of motivation to participate in organizing an event. The study also found that internal and external task delegation among the organizers is important, in order to be efficient. Those involved in the project must have a clear picture of what is to be done and how. Additionally, before participating in a project meeting, everybody needs to find out what the meeting is about and also communicate to the others about important things related to the meeting.</p>	
<p>Key words Living Lab, user-driven, research</p>	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Taustaa opinnäytetyölle.....	2
2.1	Toimeksiantaja Symbio.....	2
2.2	Symbio Living Lab -hankkeeseen liittyvät aiemmat työt.....	4
2.3	Opinnäytetyön tavoite.....	4
2.4	Tutkimusongelma.....	5
3	Living Lab ja käyttäjälähtöisyys.....	6
3.1	Taustatietoa.....	6
3.2	Living Lab -perspektiivit ja periaatteet.....	7
3.3	Käyttäjälähtöisyys.....	8
3.4	Käyttäjäteistyön menetelmiä ja ohjenuoria.....	9
4	Tutkimuksen toteutus.....	11
4.1	Tutkimusmenetelmät.....	11
4.2	Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus.....	11
4.3	Tiedonhankinnan strategia.....	12
4.4	Aineistonhankinta.....	15
4.5	Haastattelu.....	16
4.6	Havainnointi.....	19
5	Tapauksen anti.....	22
5.1	Lasten ja nuorten osallistuttaminen.....	23
5.1.1	POMO-ryhmän kokemukset.....	23
5.1.2	RESTO-ryhmän kokemukset.....	25
5.1.3	ZENTRAn nuorisotyöntekijöiden ajatukset.....	27
5.2	Yhteydenpito nuoriin.....	28
5.3	Järjestävien osapuolten ohjaus-, tehtävienjako- ja tapaamisongelmat.....	29
5.3.1	Oppilaiden ohjaus.....	30
5.3.2	Tehtävänjaon ongelmat.....	31
5.4	Projektitapaamiset.....	33
5.5	Tutkimuksen reliabelius ja validius.....	34
6	Johtopäätökset ja ehdotukset.....	38
	Lähteet.....	42
	Litteet.....	45

1 Johdanto

SYMBIO on HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun Porvoon yksikön työelämälähtöinen ympäristö, joka toimii alueen yritysten tutkimus- ja kehittämiskumppanina. SYMBION tarkoituksena on luoda tietoa ja osaamista, jota yritys voi käyttää hyväkseen oman toimintansa kehittämisessä. SYMBION yksi alkuperäistavoite on ollut kehittää sellaista tutkimus- ja kehittämisosaamista, joka palvelee yrittäjiä ja toimijoita Itä-Uudellamaalla. SYMBIO on jatkuvassa kehitystilassa ja SYMBIO Living Lab -hanke on osa tätä muutosta. Hankkeen lähtökohtana on käyttäjien mukaanottaminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jonka tuloksena syntyy alueen asukkaiden hyvinvointia edistäviä palveluita. (Lassila & Sipilä, 2010.) Hankkeessa on tähän saakka vahvasti keskitytty toimimaan lasten ja nuorten kanssa palveluiden käyttäjinä. Tämä tutkimus pyrkii vaikuttamaan hankkeen kehitystyöhön ja sisältöön.

Tutkimuksessani pyrin selvittämään miten lapset ja nuoret saisi mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tällä tutkimusraportillani pyrin edesauttamaan hankkeen onnistumista. Tutkimukseni on luonteeltaan tapaustutkimus, jossa seurasin kahta oppilasryhmää, kun nämä järjestivät FeelGood Fest -tapahtuman. Tapahtuman järjestäminen toimi pilottiprojektina SYMBIO Living Lab -hankkeessa. Tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen oli tarkoitus saada mukaan lapsia ja nuoria hankkeen lähtökohdan mukaisesti.

Tutkimukseni materiaali koostuu parihaastattelusta, ryhmähaastatteluista, haastattelukysymysten kirjallisista vastauksista ja muistiinpanoista ilman osallistumista. Tutkimuksen teoriaosuudessa kerron käyttäjälähtöisyydestä, Living Lab -konseptista ja tutkimusmenetelmistä.

Tutkimusraportin alkuosassa esittelen tutkimuksen lähtökohdat, tavoitteet, Living Lab-konseptin ja käyttäjälähtöisyyden, metodologiset valinnat ja empiirisen toteutuksen. Raportin toinen osa koostuu tutkimustuloksista. Olen asettanut pääpainoksi esitellä haastateltavien näkemyksiä siitä, miten lapset ja nuoret saadaan mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi käsittelen tapausta tutkiessani ilmenneitä ongelmia ja haasteita. Lopuksi olen koonnut ja pohtinut tutkimuksen antia sekä tehnyt ehdotukseni jatko- ja kehittämistoimenpiteistä.

2 Taustaa opinnäytetyölle

Symbio Living Lab on kolmivuotinen ESR-osarahoitteinen hanke, joka käynnistyi 1.9.2009 osana SYMBIO-oppimisympäristön toimintaa ja sen kehittämistä (kts. SYMBIO kpl 2.1). Hankkeen lähtökohtana on käyttäjien ottaminen mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jonka tuloksena syntyy alueen asukkaiden hyvinvointia edistäviä palveluita. Innovaatiot kehittyvät asukkaiden, yritysten, julkisten toimijoiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden yhteistyönä. Käyttäjälähtöisyyden avulla toivotaan päästävän läheiseen vuorovaikutukseen palvelujen käyttäjien kanssa heidän aidossa arkiympäristössään. Kun käyttäjän arkea ymmärtää, voidaan tunnistaa, kehittää ja kokeilla ratkaisuja erilaisiin arjen ongelmiin. Hanke aloitettiin tutkimalla lasten ja nuorten arkea ja heidän hyvinvointiinsa liittyviä tarpeita. Näin ollen yhtenä tarkoituksena on löytää vastauksia kysymykseen: Millaisella toiminnalla voidaan vastata lasten ja nuorten elämän haasteisiin ja edistää heidän hyvinvointiaan projektin toimialueella? (Osaamisfoorumi, 2008.)

Hankkeen yhteydessä kaksi opiskelijaryhmää HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulusta järjesti keväällä 2010 pilottiprojektina lasten ja nuorten hyvinvointia edistävän tapahtuman, nimeltään FeelGood Fest. Projektin tavoitteena oli saada lapset ja nuoret mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen. Seurasin projektin kulkua ja kirjoitin opinnäytetyönäni tapaustutkimuksen opiskelijoiden järjestämästä tapahtumasta, toimeksiantajana SYMBIO. Opinnäytetyössäni keskityin kuvaamaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen liittyviä haasteita. Itse tapahtumaa ja sen kulkua en työssäni kuvaan.

2.1 Toimeksiantaja Symbio

SYMBIO on HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulun (jatkossa HAAGA-HELIA) Porvoon yksikön työelämälähtöinen oppimisympäristö, joka toimii alueen yritysten tutkimus- ja kehittämiskumppanina. SYMBIO toimii kontaktipisteenä ja verkottajana yritysten, opiskelijoiden ja opettajien välillä. SYMBION tarkoituksena on luoda tietoa ja osaamista, jota yritys voi käyttää hyväkseen oman toimintansa kehittämisessä. Samaa tietoa ammattikorkeakoulun opettajat voivat käyttää oman koulutustoimintansa kehittämisessä. SYMBIO syntyi osana Oppimisverkostohanketta (OVE), jonka tavoitteena on ollut kehittää sellaista tutkimus- ja kehittämisosaamista, joka palvelee yrittäjiä ja toimijoita Itä-Uudellamaalla. (Lassila & Sipilä, 2010.)

Ajatus uudenlaisesta oppimisympäristöstä tuli Porvoon kaupungin matkailutoimiston ideasta. Itä-Uudellamaalla toimivilla pienyrityksillä oli runsaasti tutkimus- ja kehittämistarpeita, joihin ei ollut pystytty vastaamaan. HAAGA-HELIA:n Porvoon yksikössä puolestaan on yli 1000 opiskelijaa, joille olisi hyötyä työelämälähtöisistä oppimistehtävistä. SYMBIOta suunnittelemassa syksyllä 2006 oli yrittäjiä, opiskelijoita ja opettajia. Toiminta käynnistyi tammikuussa 2007. Nimi SYMBIO syntyi opiskelijoiden aivoriihessä ja se kuvaa yrittäjien ja opiskelijoiden symbioosia. Ensimmäiset yrityskumppanit olivat Festivaalitoimisto, Fokus Fabrik, Hommanäsin kartano, Kannonnokka Oy ja Porvoon Tours Oy. (Lassila & Sipilä, 2010.)

SYMBIO:n tavoitteena on nitota T&K-toimintaa laajemmin osaksi HAAGA-HELIA:n Porvoon toimintaa ja edelleen tiivistää ja integroida tätä työtä tutkimalla, kokeilemalla ja hahmottelemalla uusia yritysten ja ammattikorkeakoulun välisen yhteistyön muotoja. Haasteena on löytää toimiva, vastavuoroinen ja jatkuva toimintatapa alueen yritysten, HAAGA-HELIA:n opettajien ja opiskelijoiden väliselle tutkivalle kehittämistyölle. Konkreettinen tavoite on yhdistää sekä alueen yrittäjien että HAAGA-HELIA:n opiskelijoiden koulutuksellista ja tutkimuksellisia tarpeita uudessa oppimisympäristössä. Kehittämisaamien ja foorumien puuttuminen on puolestaan pienyritysten ongelmana. SYMBIO pyrkii vastaamaan näihin haasteisiin. (Lassila & Sipilä, 2010.)

Opettajat, työelämän edustajat ja opiskelijat ovat SYMBIOssa oppimiskumppaneita ja aktiivisia toimijoita. Taustalla on humanistinen ihmiskäsitys, jonka mukaan ihminen on hyvä ja luova; hänellä on kyky kasvaa ja kehittyä. Opiskelija tarvitsee kehittyäkseen myönteistä tukea ja uskoa itseensä. Sosiaalisen tunnustuksen saaminen on asiantuntijuuden kokemuksen lähtökohta. Asiantuntijamainen toimintatapa edellyttää oikeanlaisen osaamisen lisäksi myönteistä asennetta oppimiseen, halua tarttua uusiin haasteisiin ja sopeutumiskykyä muuttuviin olosuhteisiin. Opiskelijoilla on humanistisen ihmiskäsityksen mukaisesti myös vastuu omasta oppimisestaan ja tekemistään valinnoista. Opettajilta ja opiskelijoilta edellytetään kykyä joustaa ja sopeutua sekä sietää epävarmuutta. Opiskelijan on lisäksi oltava oma-aloitteinen ja hänellä on oltava sisäinen halua oppia ilman ulkoista kontrollia. (Lassila & Sipilä, 2010.)

”Knowledge is not something that people possess in their heads but rather something that people do together”. Gergenin (1991, teoksessa Toivola 2010) määritelmä kuvaa tietokäsitystä, joka on lähinnä sosiokonstruktivistinen. Tämän käsityksen mukaan on olemassa monia todellisuuksia, joita ihmiset itse konstruoivat. Todellisuus ei muodostu universaaleista

laeista, vaan on suhteellinen. Tieto syntyy ryhmässä tai yhteistyössä eli tieto on kollektiivista. SYMBION oppimiskäsityksessä yhdistyvät käytännönläheisyys ja teoreettisuus. Tätä käytännön ja teoreettisen tiedon yhdistämistä voisi kutsua Tynjälän mukaan (2008, teoksessa Toivola 2010) interaktiiviseksi pedagogiikaksi. (Lassila & Sipilä, 2010.)

Uuden Porvoo Campuksen valmistumisen myötä vuodenvaihteessa 2011 SYMBION toiminta on kehittynyt ja uudistunut. Uusi SYMBIO pyrkii jatkossa olemaan HAAGA-HELIAN ja Laurean kokeileva oppimisfoorumi, jossa voi opiskelijana jopa perustaa oman yrityksen ja suorittaa sitä kautta suuren osan omista opinnoista. SYMBION tavoitteena on jatkossa olla ”Porvoo Campuksen yrittämisen, kehittämisen ja tutkimuksen hermokeskus, joka käynnistää ja koordinoi Porvoo Campuksen projektitoimintaa ja hoitaa asiakkuuksia”. (Räihä, 2010.)

2.2 Symbio Living Lab -hankkeeseen liittyvät aiemmat työt

Symbio Living Lab-hankkeen alussa syksyllä 2009, joukko HAAGA-HELIAN oppilaita suoritti erilaisia lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä tutkimuksia Porvoon seudulla. Tutkimuksissa selvitettiin m.m. nuorten alkoholinkäyttöä, hyvinvointia, masennusta, yksinäisyyttä, vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia, liikuntaa sekä paljon muuta. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä tapahtuma FeelGood Fest, jonka järjesti kaksi HAAGA-HELIAN oppilasryhmää keväällä 2010, oli eräänlainen jatkumo tutkimuksille. Oppilasryhmät kirjoittivat tapahtumasta ja sitä edeltävistä kuukausista omat raporttinsa. Tässä työssä ei erikseen näihin tutkimuksiin ja raportteihin paneuduta. Lukijan, joka haluaa ymmärtää syvällisemmin koko hankkeen ja FeelGood Fest tapahtuman toivotun luonteen, on suositeltavaa perehtyä tutkimuksiin ja raportteihin. Nämä löytyvät www.osaamisfoorumi.fi-sivuilta.

2.3 Opinnäytetyön tavoite

Työn tavoitteena on kuvata käyttäjälähtöisen tapahtuman järjestämisen prosessia ja opastaa sen avulla lukijaa tuottamaan tapahtumia, joissa tapahtuman käyttäjät osallistuvat itse aktiivisesti suunnittelu- ja toteutusprosessiin. Opinnäytetyön on tarkoitus avustaa seuraavia tapahtumajärjestäjiä välttämään edellisten tekemiä virheitä sekä tunnistamaan hyväksi havaittuja toimintamalleja. Siten uuden tapahtuman suunnitteleminen alkaa helpommin ja tehokkaammin. Myös Living Lab ja käyttäjälähtöisyyden käsitteitä on tarkoitus tutkia ja selventää lukijalle.

2.4 Tutkimusongelma

Tutkimusongelman voi tiivistää muotoon: Miten saada lapset ja nuoret aktiivisesti mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan itselleen tapahtumia? Kysymyksen voi myös muotoilla esimerkiksi: Miten käyttäjä saadaan mukaan tuotteen tai palvelun suunnitteluun ja testaamiseen sekä toteuttamiseen? Käyttäjät ovat siis tässä tapauksessa lapsia ja nuoria. Pyrin opinnäytetyössäni vastaamaan tähän ongelmaan tietokirjallisuuden ja kerätyn tutkimusaineiston kautta. Muita tutkimuksen aikana esille nousevia ongelmia pyrin käsittelemään, mikäli siitä selvästi on hyötyä tutkimusongelmaan vastaamisessa.

3 Living Lab ja käyttäjälähtöisyys

”Living Lab on käyttäjälähtöinen (user-driven) avoimen innovaation ekosysteemi, jonka avulla voidaan kehittää yhdessä käyttäjien kanssa hyödyntäjien (yritysten ja julkinen toimija) tuotteita tai palveluita aidoissa käyttötilanteissa arjen keskellä” (Living Labs, 2011).

Käyttäjät toimivat Living Labeissa arjen innovaattoreina. Living Lab -toimijoita ovat: käyttäjät, kehittäjät, hyödyntäjät, mahdollistajat sekä Living Labit, jotka toimivat systeemin orkestroijina. (Living Labs, 2011.)

3.1 Taustatietoa

Living Lab -käsite ilmaantui 2000-luvun alussa ja alkuperäinen idea oli testata uusia teknologioita kodintapaisiksi rakennetuissa ympäristöissä. Konsepti on kehittynyt siitä ja nykyään yksi Living Lab toiminnon perusedellytys on, että se liittyy tosielämän tilanteeseen. Living Lab on innovaatioympäristö. Ideana on, että yhtiöt ”avaavat ovensa” ympärillä oleville sidosryhmilleen kuten esimerkiksi asiakkailleen, kilpailijoilleen tai suurelle yleisölle. Näin ollen se muistuttaa muita avoimia metodologioita kuten avointa innovaatiota (open innovation), yleisöosallisuus (crowdsourcing) ja johtavien käyttäjien mukaan ottaminen toimintaan (involving lead users). Tarkemmin, Living Lab on yksityisten ja julkisten kumppanuuksien kokoontuminen, jossa yhtiöt, tutkijat, viranomaiset ja kansalaiset toimivat yhdessä luodakseen, varmentaakseen ja testatakseen uusia palveluja, teknologioita, liike-ideoita ja markkina-alueita todellisessa elämässä. Living Lab on siis ympäristö, jossa ihmiset ja teknologia on kerääntynyt, jossa jokapäiväinen asiayhteys sekä käyttäjien tarpeet stimuloivat ja haastavat tutkimuksen ja kehityksen, sillä viranomaiset ja kansalaiset ovat aktiivinen osa innovaatioprosessia. (Bergvall-Kärebörn, Holst & Ståhlbröst. 2009, 1.)

”Tosi-elämän elinympäristö on ympäristö jossa käyttäjä (asukas, työntekijä, opiskelija, vieras, kuluttaja tai kansalainen) suorittaa testaamisen samalla kun työskentelee, elää ja leikkii. Tosielämän elinympäristö ei ole steriili laboratorioympäristö vaan normaali jokapäiväinen ympäristö ala- ja ylämäkineen” (Helsinki Living Lab, 2010).

Koska Living Lab on tutkimusalueena ja ilmiönä varsin uusi, sen ymmärtämistä tukevat teoriat ovat rajalliset. Lisäksi on olemassa suuri määrä metodologioita, metodeja ja työkaluja, joita käytetään niin kehittyvissä kuin kehittyneissä Living Labeissa. Systemaattinen analysointi ja

reflektointi niiden soveltuvuudesta eri konteksteissa ja tilanteissa puuttuu. Metodologian valinta pohjautuu usein tuttuihin tapoihin ja tottumukseen mieluummin kuin kentällä parhaimmaksi todettuihin käytäntöihin. (Bergvall-Kåreborn ym. 2009, 1.)

3.2 Living Lab -perspektiivit ja periaatteet

Living Lab -konseptin kehittelyn aikana sitä on kutsuttu ympäristöksi, metodologiaksi ja systeemiksi. Nämä kolme määritelmää voidaan nähdä olevan ristiriidassa toistensa kanssa, mutta myös toisiaan täydentävinä. Tietyt teemat nousevat esille, riippuen siitä mistä näkökulmasta Living Labia tarkastelee. Ympäristö näkökulmasta katsottuna teknologiset alustat ja käyttäjäyhteisöt ovat etualalla. Metodologisesta näkökulmasta katsottuna taas prosessit kuten tietojen siirto ja metodit käyttäjien osallistuttamiseen ovat tärkeitä. Systeeminäkökulma huomioi Living Labia kokonaisuudessa suhteessa sen toisistaan riippuvaisiin osiin. (Bergvall-Kåreborn ym. 2009, 1-2.)

Konsepti voidaan ymmärtää ja sitä voidaan käyttää ihmiskeskeisen tutkimuksen ja kehityksen lähestymistapana, missä ICT (Information and Communications Technology) -innovaatioita yhteistuotetaan, testataan ja arvioidaan avoimessa, yhteisessä ja moni-riippuvaisessa tosielämän ympäristössä. Living Lab pyrkii käyttäjien lisäksi osallistuttamaan sidosryhmiä kuten esimerkiksi akateemisia ja tutkimusorganisaatioita, pieniä ja keskisuuria yriyksiä ja julkisen alan yhteistyökumppaneita. (Bergvall-Kåreborn ym. 2009, 2.)

Kuitenkaan aina ei voida toteuttaa kattavaa käyttäjätiedon hankintaa tai testausta, varsinkaan silloin kun esimerkiksi jonkin laitteen toteutus vaatii useita muutoksia ja kompromisseja. Suuri osa käyttöä koskevista ratkaisuista tehdäänkin joko osin tai kokonaan suunnittelijoiden ennakoarvioihin ja oletuksiin nojautuen. Oletukset ja ennakoarviot ovat tietovaranto jota kannattaa hyödyntää ja kartuttaa. Kääntöpuolena on se että ennakoarviot ja oletukset jäävät helposti julkilausumattomiksi. Muiden on vaikea tarkastella niiden paikkaansapitävyyttä tai jalostaa niitä omalla osaamisellaan. Ihmisen tiedonkäsittelylle on myös tyypillistä, että jotkut asiat painottuvat enemmän kuin toiset. Suunnittelijoille hahmottomaton asia jää helposti toissijaiseksi, vaikka asia saattaa olla laitteen kannalta jopa keskeisin. Heikosti tiedetyt asiat jäsennetään usein yleistyksillä ja kärjistyksillä esimerkiksi siitä mitä ”ihmiset yleensä haluavat”. Loistava idea voi kompastua muutamaan huonoon ratkaisuun. (Hyysalo 2009, 78-79.)

Living Lab ei sovellu ainoastaan ICT -sektorin kehittämiseen, vaan sitä voi käyttää yhtä hyvin mm. terveysalan tai maaseudun kehittämiseen. Tämän takia konsepti on vaikea määritellä ja kuvailla. Kuitenkin voidaan Bergvall-Kårebomin, Holstin ja Ståhlbröstin mukaan (2009, 2) listata viisi avainperiaatetta jotka pätevät konseptiin:

- *Jatkuvuus*: Yli rajojen ulottuva yhteistö, joka vahvistaa luovuutta ja innovaatiota, perustuu luottamukseen, ja sen saavuttaminen vaatii aikaa.
- *Avoimuus*: Innovaatioprosessin tulisi olla niin avoin kuin mahdollista, sillä on tärkeää kerätä monta eri näkökulmaa ja tarpeeksi voimaa nopean kasvun saavuttamiseksi. Avoin prosessi myös mahdollistaa käyttäjälähtöisen (user-driven) innovaatioprosessin, mukaanlukien käyttäjiä riippumatta siitä keitä tai missä he ovat.
- *Realismi*: Jotta aikaansaadaan tuloksia jotka pätevät todellisilla markkinoilla on välttämätöntä, niin pitkälle kuin mahdollista, helpottaa todellisen käyttö- ja käyttäytymistilanteen luomista.
- *Käyttäjän voimaantuminen (empowerment)*: Living Labin tehokkuus perustuu yhteisön luovaan voimaan, joten on tärkeä valtuuttaa ja motivoida käyttäjä ryhtymään näihin prosesseihin.
- *Spontaanisuus*: Jotta uusien innovaatioiden kanssa onnistutaan, on tärkeä inspiroida käyttöä, kohdata henkilökohtaiset halut, sekä sovittaa ja edistää yhteiskunnallisia ja sosiaalisia tarpeita. Tässä kohta korostuu kyky havaita, summata ja analysoida spontaanin käyttäjän reaktiot ja ideat ajan mittaan.

3.3 Käyttäjälähtöisyys

Suorassa käyttäjäyhteistyössä käyttäjän annetaan auttaa jonkin tuotekehitykseen liittyvän osa-alueen aikaansaamisessa. Tämä toimii parhaiten silloin, kun tuotekehittäjät tuntevat heikosti tulevia käyttäjiä ja kohdemarkkinoita. Käyttäjät perehdyttävät suunnittelijat omaan työhönsä, ja pystyvät konseptisuunnittelu- ja testausvaiheessa suoraan osoittamaan, mitä tuotteelta tarvitsevat ja vaativat. Käyttäjän kanssa suoraan toimiminen on usein tehokkaampaa kuin yrittää kerätä tietoa muilla menetelmillä, ja sitten välittää tietoa kehitystiimille. On myös täysin mahdollista, että käyttäjä on mukana koko tuotteen luomisprosessin ajan. Haittapuolena tällaisessa toiminnassa on esimerkiksi se, että yhteistön käynnistäminen ja ylläpitäminen, sekä tehottomat ja epärealistiset työskentelytavat vievät aikaa. Käyttäjät saatetaan valita väärin, tai

lukkiudutaan jonkin käyttäjäryhmän näkökulmaan. Käyttäjät itse eivät myöskään aina tiedosta nykyisiä ja tulevia tarpeitaan. (Hyysalo 2009, 94-95.)

Johtavat käyttäjät ovat teknologia-alalta tuttu termi. He käyttävät uusia laitteita ja teknologioita ennen suurta massaa. He ovat myös saattaneet kehittää samanlaista tuotetta tai ohjelmaa omiin tarpeisiinsa. Johtavat käyttäjät ennakoivat usein käyttäjien pääjoukon tarpeita ja heillä on motivaatiota, kokemusta ja näkemystä työvälineidensä kehittämiseen. He vaikuttavat siis olevan parhaita yhteistyökumppaneita tuotekehittelijälle. Mutta joskus pääjoukon tarpeet eivät ole samat kuin johtavien käyttäjien. Tulisikin pyrkiä tunnistamaan ratkaisevia käyttäjiä (crucial users), koska he ovat avainasemassa laitteen tai ohjelmiston laaja-alaiselle leviämislle. Nämä tavalliset käyttäjät asettavat kriteerit laitteen tai tuotteen helppokäyttöisyydelle ja työhön istuvuudelle. (Hyysalo 2009, 96-97.)

3.4 Käyttäjyhteistyön menetelmiä ja ohjenuoria

Käyttäjyhteistyön yleisin osa-alue on ongelmien ja parannusehdotusten kartoitus. Käyttäjää pyydetään selostamaan ongelmista ja raportoimaan parannusehdotuksista, joita tuotteen tai palvelun käytöstä syntyy. Lähes poikkeuksetta käyttäjä löytää tuotteista ongelmia mutta myös niiden hyödyllisyyttä ja myyntiä edistäviä parannuksia. Näiden löytämiseksi suora käyttäjyhteistyö on halvin, systemaattisin ja tehokkain menetelmä. (Hyysalo 2009, 99.)

Suora osallistuminen suunnittelutyöhön tarkoittaa sitä että käyttäjien kanssa pidetään suunnittelupalavereita tai käyttäjä osallistuu yrityksen suunnittelukokouksiin. Käyttäjä on tällöin oman työnsä ja työvälineidensä asiantuntija, ja pystyy ehdottamaan sekä kommentoimaan esille nousevia ratkaisuja. Tätä menetelmää käytetään tavallisesti konseptin suunnitteluvaiheessa. (Hyysalo 2009, 102.)

FeelGood Festin tapauksessa tapahtuman järjestäjät kävivät kouluissa haastattelemassa lapsia ja nuoria, ja ideat kerättiin mielikarttoihin jatkotoimenpiteitä varten (analysointi ja päätöksenteko). Niiden nuorten kanssa, jotka olivat kiinnostuneita olemaan mukana tapahtuman toteuttamisessa, järjestäjät kävivät erillisiä suunnittelukeskusteluja kouluissa ja muutamat nuoret osallistuivat projektiryhmien yhteiseen kokoukseen SYMBION tiloissa.

Yhteistoteutushankkeissa (co-realisation) ajallinen jatkuvuus on pitkä. Hankkeet etenevät käyttäjien työhön perehtymisestä ja yhdessä tehtävän konseptisuunnittelun ja toteutuksen

kautta käyttäjien työpaikalla vuosia kestävään jatkokehittämiseen. Eli kertatoteutuksella ei uskota pääsevän haluttuun lopputulokseen. Käyttäjän työympäristössä jatkettu suunnittelutyö maksimoi käyttäjän kyvyn edistää ja vaikuttaa kehitysohjelmaan. (Hyysalo 2009, 102.)

Suunnittelijoiden ja käyttäjien kohtaaminen on aina kahden eri toimintakulttuurin, osaamisen ja katsontakannan kohtaaminen. Toinen osapuoli ei aina ymmärrä mitä toinen pyrkii kertomaan, tai ymmärtää asian pinnallisesti tai väärin. Ohjenuorien käyttö voi ehkäistä näitä ongelmia ja tehostaa yhteistyötä. Ensiksikin käyttäjille on luotava melko realistinen käsitys siitä, mitä ollaan tavoittelemassa ja minkälaisilla resursseilla. Yhteistyön tavoitteita ei pidä kuitenkaan määritellä liian tiukasti. Käyttäjyhteistyön suurin etu tuleekin sen oppimisesta ja hyödyntämisestä, mistä suunnittelijat yhteistyön alkaessa eivät ole tietoisia. Toiseksi tulosten tulee näkyä takaisin käyttäjälle. Käyttäjän into laantuu jos ideat vain katoavat jonnekin. Ideat voidaan koota yhteiseen paikkaan, josta käyttäjä helposti näkee, että hänen sanomiset on huomattu. Viimeiseksi on varauduttava siihen, että yhteistyö vaatii aikaa ja panostusta, jotta odotetut hyödyt materialisoituvat. Käyttäjää on muistettava ja palkittava osallisuuden mukaan, esimerkiksi pieneen testiin osallistumisesta vaikkapa lahjakortilla. (Hyysalo 2009, 103-104.)

FeelGood Festin tapahtuman järjestäjillä oli vaikeuksia saada lapset ja nuoret ymmärtämään, mitä tapahtumassa tavoiteltiin ja että käyttäjät tosiaan saivat hyvinkin paljon valtaa sen suhteen, mitä ohjelmaa tapahtumassa olisi voinut olla. Varsinkin nuorten lasten oli vaikea hahmottaa tapahtuman ”sallittua” luonnetta. Järjestävä osapuoli sai huomata, että heidän ideansa eivät välttämättä olleet samoja kuin mitä he odottivat lasten ja nuorten ideoiden olevan. Niitä kahta nuorta, jotka toteuttivat musiikkiesityksen tapahtumassa, muistettiin järjestäjien puolelta pienillä lahjoilla.

4 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin HAAGA-HELIAN toimitiloissa WSOY-, POINT-, ja POMO- talossa sekä Nuorisotila ZENTRAssa (jatkossa ZENTRA) Porvoossa. Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla nuorisotapahtuman järjestämiseen osallistuneita HAAGA-HELIAN oppilaita ja ZENTRAn henkilökuntaa sekä havainnoimalla (muistiinpanoja tehden) edelläänmainittuja ja HAAGA-HELIAN ohjaajia ja opettajia tapahtuman suunnittelutapaamisissa ja itse tapahtumassa.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Työ suoritettiin kvalitatiivisena tutkimuksena tutkimustyyppisesti sillä työn taustamateriaalin saamiseksi seurasin tapaustutkimuksen mukaisesti HAAGA-HELIA oppilaiden työskentelyä FeelGood Fest-tapahtuman järjestämisessä. Tietoa keräsin siis haastatteleamalla ja havainnoimalla, jotta olisin saanut mahdollisimman paljon tietoa seuratusta tapauksesta.

4.2 Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus

Määrällisen (kvantitatiivinen) ja laadullisen (kvalitatiivisen) tutkimusten eroja voi havainnollistaa Brymanin mukaan niin, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan ja tutkittavan suhde on läheinen, tutkimusstrategia on strukturoimaton, aineisto on luonteeltaan rikasta sekä syvää ja teorian ja tutkimuksen suhde on teoriaa luovaa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa taas tutkijan ja tutkittavan suhde on etäinen, tutkimustrategia strukturoitu, aineiston luonne on kova sekä luotettava ja teorian ja tutkimuksen suhde on teoriaa varmistava. (Bryman 1998, 94 teoksessa Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 124.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä on esimerkiksi johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teorit, hypoteesien esittäminen ja käsitteiden esittäminen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on usein tärkeätä, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen ja numeeriseen mittaamiseen. Valitaan koehenkilöt tai tutkittavat henkilöt, perusjoukko määritetään ja perusjoukosta otetaan otos. Päätelmien teko tapahtuu havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen, esimerkkinä tulosten merkitsevyyden tilastollinen testaus. (Hirsjärvi ym. 2001, 129.)

Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu käytettäväksi, kun ollaan kiinnostuneita asioista, joita ei voi mitata yksinkertaisella tavalla määrällisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on

todellisen elämän kuvaaminen. Tällöin on huomattava, että todellisuutta ei voi pirstoa osiin mielivaltaisesti. Tapahtumat muovaavat yhtäaikaaisesti toisiaan. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. Arvot muovaavat sitä, miten ymmärretään tutkittavaa ilmiötä, joten tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista. Myöskään objektiivisuuden saavuttaminen perinteisessä mielessä ei ole mahdollista, koska tietäjä ja se mitä tiedetään, kietoutuvat saumattomasti yhteen. Tulokseksi saadaan ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Todetaankin että kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita, mieluummin kuin todentaa olemassa olevia totuuksia tai väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2001, 152.)

Kvalitatiivisella tutkimuksella on tyypillisiä piirteitä. Luonteeltaan tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineistoa kootaan luonnollisissa tilanteissa. Ihmistä suositaan tiedonkeruun välineenä. Tutkija luottaa tällöin omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa, mieluummin kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja ja käyttää induktiivista analyysiä. Aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu on lähtökohtana, ei teorian ja hypoteesin testaaminen. Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja kuten esimerkiksi haastattelua, havainnointia ja erilaisten dokumenttien analyysyä. Lisäksi kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivinen tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaisesti. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2001, 155.)

Itselläni ei ollut ennestään paljonkaan tietoa tutkittavana olleesta tapauksesta, Living Lab-konseptista tai käyttäjälähtöisyydestä. Halusin syventää tietoa asiasta ja hankkia sitä kokonaisvaltaisesti paremman ymmärryksen saavuttamiseksi. Tilastollinen analysointi ja numeerisen tiedon hankkiminen olisi ollut hankalaa, eivätkä löydetty tulokset välttämättä olisi vastanneet sitä mitä tutkimuksella halusin selvittää. Hyvin aikaisessa vaiheessa minulle kävikin selväksi, että työssä tulee käyttää kvalitatiivista tutkimusta tiedon hankintaan.

4.3 Tiedonhankinnan strategia

Case study eli suomeksi tapaustutkimus voidaan määritellä empiiriseksi tutkimukseksi, joka monipuolisia ja useilla eri tavoilla hankittuja tietoja käyttäen tutkii nykyistä tapahtumaa tai toimivaa ihmistä tietyssä ympäristössä (Yin 1983, 23 teoksessa Metsämuuronen 2008, 16).

”Tapaustutkimus on empiiristä tutkimusta, joka analysoi aidossa elämäntilanteessa olevaa kohdetta silloin,

kun rajat kohteen ja tilannetekijöiden kesken eivät ole selkeät ja jossa käytetään monipuolista aineistoa.” (Yin, R.K. 1987 teoksessa Likitalo & Rissanen 1998, 57). Tapaustutkimus on toisaalta määritelty myös yksinkertaisesti toiminnassa olevan tapahtuman tutkimiseksi (Syrjälä 1994, 11 teoksessa Metsämuuronen 2008, 16). Ongelmallista määrittelyn kannalta on, että tapaus voi olla melkein mikä vain: yksilö, asiakas, potilas, ryhmä, koulu, osasto, sairaala jne (Metsämuuronen 2008, 16).

Cohenin ja Manionin mukaan tapaustutkimuksella on etunsa. Tapaustutkimuksen aineisto on ”voimakkaasti totta”, mutta vaikeasti organisoitavissa. Tämä johtuu siitä, että tutkimus perustuu tutkittavan omiin kokemuksiin. Tapaustutkimus tarjoaa siis luonnollisen pohjan yleistämislle ja myös sallii yleistykset. Tutkimuksella huomataan sosiaalisten totuuksien sisäkkäisyys ja monimutkaisuus, ja parhaimmat tutkimukset pystyvät näin ollen tarjoamaan tukea vaihtoehtoisille tulkinnoille. Tapaustutkimukset tuotoksina muodostavat kuvailevan materiaalin, joten niistä voidaan tehdä erilaisia tulkintoja. Tutkimusten lähtökohta on usein toiminnallinen ja saatuja tuloksia sovelletaan käytännössä. Lisäksi tapaustutkimuksen raportointi on mahdollista tehdä helposti ymmärrettäväksi. Lukijan sallitaan myös tehdä omia johtopäätöksiä tutkimuksen tuloksista. (Cohen & Manion 1995, 123 teoksessa Metsämuuronen 2008, 17.)

Tapaustutkimus on kyseisestä tapauksesta oppimista. Se on enemmän halua optimoida tapauksen ymmärtäminen kuin sen yleistäminen. Tutkija etsii sitä, mikä on yhteistä ja toisaalta sitä, mikä on erityistä tutkittavassa tapauksessa. Ongelmana on tapausten yleistyttäminen, sillä yleisesti ottaen tapaus ei ole yleistettävissä. Yleistäminen ei myöskään saa olla itsetarkoitus, vaikka tapaus joskus onkin yleistettävissä. (Stake 2005, 237-443 teoksessa Metsämuuronen 2008, 17.)

Tapaustutkimuksen aineistoa ovat esimerkiksi dokumentit kuten päiväkirjat, pöytäkirjat, raportit, tutkimusraportit ja sanomalehtileikkeet. Aineisto voi koostua myös haastatteluista, esimerkiksi avoimista haastatteluista tai kohdennetuista haastatteluista. Aineistona voi olla myös suorasta tai osallistuvasta havainnoinnista koottua materiaalia. Lisäksi tutkija voi käyttää arkistoitua aineistoa m.m. budjetteja, organisaatiokarttoja tai rekistereitä (Yin; Sources of evidence in case research. 1987 teoksessa Likitalo & Rissanen 1998, 58.)

Tapaustutkimusta voidaan pitää keskeisenä kvalitatiivisen metodologian tiedonhankinnan strategiana, koska melkein kaikki strategiat käyttävät lähestymistapanaan tapaustutkimusta.

Lähes kaikki kvalitatiivinen tutkimus on siis tapaustutkimusta. Erot erilaisten kvalitatiivisten tiedonhankinnan strategioiden välillä ilmenevät siitä, mikä on tutkimuksen kohde ja miten tieto hankitaan. Asia ei kuitenkaan ole niin yksiselitteinen. (Metsämuuronen 2008, 18.)

Tapaustutkimuksen vaihtoehtona voisi olla etnografinen tutkimus. Sanana etnografia tarkoittaa ihmisistä kirjoittamista. Tällöin siis tutkitaan yhteisöä ja ihmisryhmää osallistuvasti havainnoimalla ja analyttisesti kuvailemalla. Tämän tutkimusstrategian juuret ovat antropologiassa. Strategia soveltuu esimerkiksi vieraiden kulttuurien erityispiirteiden ja yhteisöjen toiminnan selvittämiseen ja ymmärtämiseen. Tutkimustapaa voisi myös soveltaa esimerkiksi haluttaessa kuvata ja ymmärtää tietyn luokan tai koulun ihmissuhteita, toimintaa tai toiminnan organisoitumista. Tutkija siis tarkkailee ja/tai nauhoittaa tilanteita (esimerkiksi oppitunteja), haastattelee ja keskustelee tutkittavien kanssa ja pyrkii saamaan useammalla tavalla tietoa ilmiöstä, jota tutkii. (Metsämuuronen 2008, 20-21.)

Etnografista tutkimusta on kritisoitu subjektiiviseksi. Tutkija saattaa herkistyä vääristymille ja tulkita näkemäänsä ja kokemaansa epärehellisesti. Tutkijalla voi olla vaikeuksia asettaa tutkittavaan ympäristöön, jos tapahtumat ja paikat ovat ennestään tuttuja. Etnografisessa tutkimuksessa saattaa esiintyä myös eettisiä ongelmia, kun tutkija pyrkii tutkittavien anonymiteettiin. Tämä voi olla ilmaus siitä, että tutkittavat olisivat täten voimattomia subjekteja. Anonymiteetin ongelma esiintyy myös, kun tutkimuksen kulku pitäisi kuvata tarkasti, mutta henkilöllisyyksiä ei voi paljastaa. Tämän lisäksi tutkimustulokset ovat etnografisessa tutkimuksessa heikosti yleistettävissä, kuten myös muissa kvalitatiivisissa tutkimuksissa. (Syrjäläinen 1991, 41-44 teoksessa Metsämuuronen 2008, 22-23.)

Toimintatutkimus muistuttaa tapaustutkimusta. Toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, yhteistyötä vaativaa, osallistuvaa ja itseään tarkkailevaa. Toimintatutkimuksen tarkoitus on löytää ratkaisu johonkin käytännön toiminnassa havaittuun ongelmaan tai pyrkiä kehittämään jo olemassa olevaa käytäntöä. Toimintatutkimuksen voi tehdä yksittäinen henkilö, mutta yleensä kyseessä on koko (työ)yhteisön tai organisaation muutosprosessi, joten kaikkien toimijaosapuolten sitoutuminen projektiin on toivottavaa. (Metsämuuronen 2008, 29.)

Carrin ja Kemmiksien mukaan on kolme piirrettä, mitkä karakterisoivat toimintatutkimusta. Ensinnäkin tutkimuskohteena on sosiaalinen käytäntö, joka on altis muutoksille. Toiseksi toiminta etenee suunnittelun, toiminnan havainnoinnin ja reflektoinnin kehänä. Jokaista vaihetta toteutetaan sekä suhteistetaan toisiinsa systemaattisesti ja kriittisesti. Kolmanneksi

jokaisessa vaiheessa osallistujat ovat vastuullisia toiminnastaan ja sen intensiivisenä säilyttämisestä itselleen sekä muille osallistujille. (Carr & Kemmis 1986, 166 teoksessa Metsämuuronen 2008, 29-30.)

Toimintatutkimus saa myös kritiikkiä osakseen. Tutkimuksen kohde mielletään liian spesifiksi, otos on rajoitettu, muuttujia ei voida kontrolloida eikä tuloksia voida yleistää. Tavoitteet ja metodit ovat usein epäämäräisesti määriteltyjä. Toimijoilla voi olla vaikeuksi soveltaa tuloksia työhönsä. Tutkijat taas saattavat etsiä vastauksia omiin ongelmiinsa, ei niinkään toimijoiden tarpeisiin. (Metsämuuronen 2008, 32.)

Kolmesta edellämainitusta kvalitatiivisen tiedonhankinnan strategiasta (tapaustutkimus, etnografinen tutkimus ja toimintatutkimus) päädyin käyttämään tapaustutkimusta. Kaikki kolme muistuttavat toisiaan läheisesti sekä toimintatavoiltaan että ongelmien osalta, joita tutkija saattaa kohdata käyttäessään näitä strategioita. Tutkijana en itse osallistunut aktiivisesti nuorisotapahtuman järjestämiseen, joten toimintatutkimus ei vaikuttanut soveltuvan tarpeisiini. Etnografinen tutkimus olisi soveltunut varsin hyvin tarpeisiini, mutta en pyrkinyt työssäni tutkimaan ainoastaan sosiaalista ilmiötä. Tapaustutkimus tiedonhankinnan strategiana antoi suurimman liikkumavaran tutkittaessa nuorisotapahtuman järjestämistä ja siinä esiintyneitä kehittämisen kohteita.

”Voidaan sanoa, että tutkimusongelma määrittää tutkimustyyppin, -strategian ja -otteen, mutta uskomukset ovat jo mukana muotoillessa mitä tahansa tutkimusongelmaa. Edes tutkimusongelman muotoilua ei voida pitää teoria- tai arvovapaana.” (Tuomi & Sarajärvi 2002, 69-70.)

4.4 Aineistonhankinta

Tutkija kerää useimmiten oman havaintoainestonsa. Tämä empirinen tieto sisältää välitöntä tietoa tutkimuskohteesta, ja sitä tietoa kutsutaan primääriaineistoksi. Kun tutkija käyttää muiden keräämää aineistoa, kyseessä on sekundääriaineisto. Kun kerätään tutkimusaineistoa, on syytä pyrkiä tarkoituksenmukaiseen ja ekonomiseen ratkaisuun. Aina ei tarvitse kerätä aineistoa itse. On myös mahdollista, että johonkin tutkimusongelman osaan on valmiina vastaus jossakin toisessa aineistossa. Toisaalta valmiit aineistot soveltuvat harvoin sellaisinaan käytettäväksi tutkimuksessa. Tutkijan onkin usein kyettävä kytkemään aineistot omaan aineistoonsa. (Hirsjärvi ym. 2001, 173.)

Primääriaineistoa kerätään havainnoin, haastattelujen ja kyselyjen avulla. Etuna voidaan pitää sitä, että tutkija voi itse päättää aineiston sisällöstä ja muodosta. Haittana taas ovat usein aineiston keräämisen kustannukset sekä vaadittava työmäärä ja aika. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on suositeltavaa pitää tutkimuspäiväkirjaa, johon merkitään aineiston keräämiseen liittyviä havaintoja, tosiasioita, omia kokemuksia, ajatuksia ja käsityksiä. (Likitalo & Rissanen 1998, 25; Tuomi & Sarajärvi 2002, 73.)

Sekundääriaineistoa ovat mm. tilastot, raportit, tutkimukset, aikakauslehdet, kirjat, opinnäytetyöt, Internet-aineistot. Tällaisen materiaalin käytössä voi olla haittana aineiston luotettavuus, käyttökelpoisuus, kuinka aineisto on kerätty sekä lähteiden tuoreus ja pätevyys. (Likitalo & Rissanen 1998, 22-24; Tuomi & Sarajärvi 2002, 86.)

Primääriaineistoa hankin havainnoinnin ja haastattelujen avulla. Havainnointi auttoi minua esimerkiksi selvittämään itselleni, mitä haastattelutilanteessa kysyisin. Sekundääriaineistona käytin kirjoja, Internet-aineistoa ja aikaisempia projektiin liittyviä raportteja.

4.5 Haastattelu

Kun halutaan tietää, miksi ihminen toimii niin kuin toimii tai mitä hän ajattelee, asiaa kannattaa kysyä häneltä itseltään. Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä siinä suhteessa, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelun suurena etuna pidetään joustavuutta. Haastattelija voi heti oikaista väärinkäsityksiä, toistaa kysymyksen, selventää käytettyjä sanamuotoja ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. Lisäksi aiheiden ja kysymysten järjestystä voi säädellä. Vastauksia voi tulkita enemmän kuin vaikkapa postikyselyssä. Haastatteluun voidaan myös valita henkilöt, joilla on tietoa aiheesta tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun aikana tutkija voi samalla myös toimia havainnoitsijana ja kirjoittaa muistiin mitä ja miten asiat sanotaan. Nauhurin käyttö monipuolistaa ja syventää tutkimusta. Haastateltavat saadaan myös usein mukaan tutkimukseen, ja heidät on helppo tavoittaa myöhemmin mikäli on tarpeen täydentää aineistoa. (Hirsjärvi ym. 2001, 191-193; Likitalo & Rissanen 1998, 32; Tuomi & Sarajärvi 2002, 74-76.)

Haastattelu valitaan tiedonkeruun menetelmäksi useasta syystä, esimerkiksi kun halutaan korostaa että ihminen on nähtävä tutkimustilanteessa subjektina ja hänelle on annettava mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti tai kun tutkija ei tiedä etukäteen vastausten suuntaa, sillä kyseessä on vähän kartoitettu ja tuntematon alue. Voi myös

olla että tulos halutaan sijoittaa laajempaan kontekstiin. Tällöin vastaajan, hänen ilmeensä ja eleensä voi nähdä ja haastateltava voi kertoa itsestään ja aiheesta enemmän kuin tutkija voi ennakoita. Haastattelua ennen voi olla tiedossa että aihe tuottaa vastauksia monitahoisesti ja moneen suuntaan. Haastattelu on hyvä vaihtoehto myös silloin kun saatavia vastauksia halutaan selventää tai tietoja syventää. Lisäkysymyksiä voi siis käyttää tarpeen mukaa. Kun halutaan tutkia arkoja tai vaikeita asioita, voi haastattelu olla perusteltu vaihtoehto tiedonkeruun menetelmäksi. (Hirsjärvi ym. 2001, 192-193.)

Seikat, joita pidetään haastattelun hyvinä puolina, sisältävät myös ongelmia. Haastattelu on aikaavievää ja kannattaa harkita tarvitseeko lyhyeen haastatteluun ryhtyä, jos kyselylomakkeella voi ratkaista samat tutkimusongelmat. Haastattelu vaatii huolellista suunnittelua ja kouluttautumista haastattelijan rooliin ja tehtäviin. Haastatteluun katsotaan sisältyvän virhelähteitä. Nämä aiheutuvat haastateltavasta, haastattelijasta ja tilanteesta kokonaisuutena. Haastateltava voi kokea haastattelun uhkaavaksi tai pelottavaksi tilanteeksi. Haastattelu on työläs ja jatkoanalyysien kannalta vaativa tiedonkeruumuoto. Nauhurin käyttö voi aiheuttaa vastaajan kieltäytymistä tai tilanteen jäykistymistä. Myöskin haastattelijan persoonallisuudella on vaikutusta haastatteluun. Luotettavuusongelma haastatteluissa ilmenee siinä, että haastateltavalla on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2001, 193; Likitalo & Rissanen 1998, 32; Metsämuuronen 2008, 40.)

Foddyn (1995,118 teoksessa Hirsjärvi ym. 2001, 193-194) mukaan haastateltava haluaa esiintyä esimerkiksi hyvänä kansalaisena, moraaliset ja sosiaaliset velvollisuudet täyttävänä ihmisenä tai tietoja hyvin omaavana ja kulttuuripersoonana. Haastateltava vaikenee mielellään sairauksista ja vajavaisuuksista, rikollisesta ja norminvastaisesta käyttäytymisestä ja taloudellisesta tilanteesta.

Yllämainituissa asioissa on suuria kulttuurieroja maiden välillä ja osakulttuureittain maiden sisällä. Ratkaisevaa on, miten haastattelija osaa tulkita haastateltavan vastauksia kulttuuristen ja merkitysmaailmojen valossa. Koska haastatteluaineisto on konteksti- ja tilannesidottua, saattavat tutkittavat puhua haastattelutilanteessa toisin kuin jossakin toisessa tilanteessa. Tuloksia tutkittaessa tämä tulisi ottaa huomioon eikä tulosten yleistämistä pitäisi liioitella. (Hirsjärvi ym. 2001, 194.)

Haastattelussa haastattelijalla on ohjat. Haastattelu tutkimustarkoituksia varten on ymmärrettävä systemaattisen tiedonkeruun muotona, jolla on tavoitteet ja jonka avulla pyritään saamaan mahdollisimman luotettavia ja päteviä tietoja. Tällöin puhutaan

tutkimushaastattelusta. (Hirsjärvi ym. 2001, 194-195; Metsämuuronen 2008, 38.)

Tutkimushaastattelun eri lajit erotellaan kolmeen ryhmään sen mukaan, miten strukturoitu ja muodollinen haastattelutilanne on. Strukturoidussa haastattelussa haastattelu tapahtuu lomaketta apuna käyttäen, jossa kysymykset, väitteet ja esittämisjärjestys on täysin määrätty.

Haastattelu on helppo tehdä kun kysymykset on laadittu ja saatu järjestettyä.

Puolistrukturoidussa, tai teemahaastattelussa, haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten muotoa ja järjestystä ei ole määritelty tarkkaan. Haastattelulaji sopii hyvin kun halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita kuten arvostuksia, ihanteita ja perusteluita tai intuijia ja arkoja aiheita. Ei-strukturoitu, tai avoin haastattelu, muistuttaa keskustelua.

Haastattelija selvittää haastateltavan ajatuksia, tunteita, käsityksiä ja mielipiteitä sitä mukaa kun ne tulevat aidosti vastaan keskustelun kuluessa. Haastattelija ei välttämättä ohjaa keskustelua ja aihe voikin muuttua keskustelun kuluessa. Avoin haastattelu edellyttää tavallisesti useita haastattelukertoja. (Hirsjärvi ym. 2001, 195-197; Metsämuuronen 2008, 40-41.)

Haastattelut voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Tutkimuksessa näitä eri muotoja voidaan käyttää toisiaan täydentävinä. Yksilöhaastattelu on yleisimmin käytetty, kun taas parihaastattelua voi käyttää esimerkiksi lasten tai nuorten haastatteluun. Parihaastattelu on ryhmähaastattelun alamuoto, ja samat ohjeet pätevät pitkälti molempiin. (Hirsjärvi ym. 2001, 1997.)

Grönforsin (1982,109 teoksessa Hirsjärvi ym. 2001, 197) mukaan haastateltavat ovat paljon luontevampia ja vapautuneempia kun useampi henkilö on paikalla. Hirsjärven ja Hurmeen (1991;2000 teoksessa Hirsjärvi ym. 2001, 197) kokemusten mukaan myös yksilöhaastattelut voivat olla luontevia ja vapautuneita. Tutkija joutuu itse pohtimaan, mikä takaa parhaimman tuloksen, mutta valinta riippuu siitä, keitä haastateltavat ovat ja mikä on tutkimuksen aihe. Esimerkiksi ryhmähaastattelu on tehokas tapa kerätä tietoa, koska tietoja saadaan usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmä auttaa, kun kysymys on muistinvaraisista asioista, tai väärinymmärrysten korjaamisesta. Ryhmä voi toisaalta estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esiintulon. Ryhmässä voi olla dominoiva henkilö, joka pyrkii määräämään keskustelun suunnan. Nämä asiat tulee ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa ja johtopäätöksiä tehtäessä. On hyvä ottaa huomioon myös, että teemahaastattelu kestää tavallisesti tunnista kahteen. Haastateltavat voivat olla puheliaita tai niukkasanaisia. Koehaastattelu on hyvä tapa valmistautua varsinaisiin haastatteluihin. Samalla voi tarkistaa haastatteluteemojen toimivuutta. (Hirsjärvi ym. 2001, 197-198.)

Päätin työssani käyttää teemahaastattelua haastattelumuotona, koska halusin pitää haastattelutilanteen rentona ja luontevana mutta kuitenkin saada vastauksia kysymyksiini. Samalla haastateltaville annettiin mahdollisuus tuoda esille asioita, joita en ehkä tajuaisi kysyä.

Ensimmäisessä haastattelussa haastattelin kahta ZENTRAn työntekijää ruotsiksi. Ruotsi oli haastateltavien sekä itseni kannalta mielekkäin kieli, sillä se oli osapuolten äidinkieli. Haastattelu suoritettiin nuorisotilassa, jossa oli tarkoitus myös järjestää tutkimuksessa seurattun projektin loppuhuipennus eli lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä tapahtuma. Haastattelu suoritettiin päivää ennen tapahtumaa. Haastattelussa tarkoitukseni oli myös testata valittujen teemojen tarpeellisuus sekä saada lisätietoa, jota voisin käyttää seuraavissa haastatteluissa (liite 1). Haastattelu toimi samalla siis koehaastatteluna.

Toisessa haastattelussa haastattelin neljää HAAGA-HELIAN toisen vuoden ruotsinkielisen matkailun koulutusohjelman opiskelijaa (jatkossa RESTO) ruotsiksi. Haastateltu ryhmä oli yksi tapahtuman järjestäneestä kahdesta opiskelijaryhmästä. Haastattelussa käytin hieman ensimmäisestä haastattelusta poikkeavia teemoja ja kysymyksiä (liite 2). Haastattelu suoritettiin HAAGA-HELIAN Porvoo toimipisteen POINT-talossa, kuukausi tapahtuman jälkeen.

Kolmannessa haastattelussa haastattelin kahta HAAGA-HELIA toisen vuoden matkailun koulutusohjelman opiskelijaa (jatkossa POMO) suomeksi. Haastateltavat olivat jäseniä toisessa tapahtuman järjestäneessä opiskelijaryhmässä. Haastattelussa käytin samoja teemoja ja kysymyksiä (liite 3) kuin edellisen opiskelijaryhmän haastattelussa. Haastattelu suoritettiin Porvoo Kaupunginpuistossa, kuukausi tapahtuman jälkeen.

Kummankin opiskelijaryhmän niille jäsenille, jotka eivät voineet osallistua haastatteluun, lähetin kysymykset sähköpostitse. Kummastakin ryhmästä yksi henkilö vastasi kysymyksiin.

4.6 Havainnointi

Havainnoinnin ideana on, että tutkija tarkkailee enemmän tai vähemmän objektiivisesti tutkimuksen kohdetta ja tekee havainnoinnin aikana muistiinpanoja tai kenttäraporttia. Se kuinka objektiivista tai subjektiivista havainnointi on, määräytyy tutkimuskohteen ja tutkimusstrategian mukaan. Etno- tai fenomenografisessa tutkimuksessa objektiivisuuden aste voi olla korkea. Toimintatutkimuksessa taas subjektiivisuuden aste saattaa olla korkea. (Metsämuuronen 2008, 42.)

Haastattelu auttaa saamaan selville mitä henkilöt ajattelevat, tuntevat ja uskovat. Se kertoo miten tutkittavat havaitsevat, mitä ympärillä tapahtuu. Se ei kerro, mitä todella tapahtuu. Havainnointi on keino saada tietää, toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa. Esimerkiksi ihmisten arvostuksia tutkittaessa saadaan erilaisia tuloksia, jos asioita kysellään ja mitataan puheen avulla tai jos katsotaan, mitä ihmiset todella tekevät arkielämässä. Menetelmällä on pitkä historia antropologiassa, mutta myös kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa. (Hirsjärvi ym. 2001, 199-200.)

Havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Menetelmän avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin. Se on todellisen elämän ja maailman tutkimista. Havainnointi on perusteltu tiedonkeruumenetelmä eritoten silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä tiedetään hyvin vähän tai ei ollenkaan. Havainnointi voi kytkeä muita aineistonkeruumenetelmiä paremmin saatuaan tietoon, asiat nähdään ikään kuin oikeissa yhteyksissä. Haastattelu tuo usein voimakkaammin esille johonkin ilmiöön tai asiaan liittyvät normit kuin normiin varsinaisesti liittyvän käyttäytymisen, ja havainnointi saattaa paljastaa tämän ristiriidan. Havainnointi on myös hyvä keino monipuolistaa tutkittavasta asiasta saatua tietoa. (Hirsjärvi ym. 2001, 200; Tuomi & Sarajärvi 2002, 83.)

Havainnoinnin suurena ongelmana pidetään sitä, että havainnoija saattaa häiritä tilannetta, tai jopa muuttaa tilanteen kulkua. Borg ja Gallin (1989, 475 teoksessa Hirsjärvi ym. 2001, 200) mukaan luokkahuonetutkimuksissa on havaittu, että sekä opettajan että oppilaiden käytös muuttuu kun tutkija astuu huoneeseen. Tätä haittaa pyritään vähentämään niin, että tutkija vierailee luokassa useampaan kertaan, jotta häneen totutaan, ja alkaa kerätä tietoja vasta sen jälkeen. Havainnoija saattaa toisaalta sitoutua emotionaalisesti tutkittavaan ryhmään tai tilanteeseen. Tällöin tutkimuksen objektiivisuus kärsii. Havainnointitilanteessa tietoa on joskus vaikea tallentaa välittömästi, ja tutkija joutuu turvautumaan muistiinsa ja kirjaamaan havainnot myöhemmin, mikä myöskään ei ole optimaalista. Havainnointi on aikaavievä tiedonkeruumenetelmä. Havainnoinnin haittana voi myös pitää eettisiä ongelmia, eli esimerkiksi paljonko tutkittaville kerrotaan havainnoinnin tarkoista kohteista. (Hirsjärvi ym. 2001, 200-201.)

Tuomen ja Sarajärven mukaan havainnoinnin eri muodot ovat piilohavainnointi, havainnointi ilman osallistumista, osallistuva havainnointi ja osallistava havainnointi. Piilohavainnointi on

havainnoinnin harvoin käytetty erikoismuoto. Menetelmällä saadaan autenttista tietoa, koska tutkijan vaikutusta tuloksiin pidetään olemattomana. Menetelmään sisältyy kuitenkin eettisiä ongelmia, jos ihmiset joutuvat tutkimuksen kohteeksi siitä tietämättä tai lupaa kysymättä. Havainnoinnissa ilman osallistumista tutkijan ja tiedonantajan vuorovaikutustilanne ei ole tiedonhankinnan onnistumisen kannalta tärkeää. Tiedonantajat tietävät osallistuvansa tutkimukseen ja heiltä on saatu havainnointiin lupa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii aktiivisesti tutkimuksessa tiedonantajien kanssa. Se paljonko tutkijan pitää vaikuttaa tai ei vaikuttaa tapahtumien kulkuun, riippuu siitä kuinka toimintatutkimuksellinen tutkimuksen näkökulma on. Osallistava havainnointi kehitettiin tilanteessa, jossa havaittiin, että tutkimuksen kohteena oleva yhteisö usein toimi tutkimuksen aikana aktiivisesti tutkijan kanssa, mutta tutkijan vetäytyttyä projektista hyvin alkanut toiminta loppui. Tavoitteena on siis osallistuttaa projektiin osallistuvat henkilöt niin, että toiminta jatkuisi ilman tutkijan tukea. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 84.)

Tässä työssä käytin havainnointimenetelmänä havainnointia ilman osallistumista. Välillä toki osallistuvan havainnoinnin raja tuli vastaan ja myös paikoin ylittyi. Toimin esimerkiksi välillä nuorisotapahtuman aikana ”sähly-pisteen” valvojana, silloin kun en ollut tekemässä havaintoja. Muuten toteutin havainnoinnin projektikokouksiin osallistumalla, muistiinpanoja tekemällä. Paikalla oli tällöin projektia järjestävät oppilasryhmät, heidän ohjaajansa, projektin vetäjät ja projektin yhteistyökumppaneita. Havainnointi auttoi työssäni ennen kaikkea muotoilemaan kysymyksiä tuleviin haastatteluihin sekä tunnistamaan projektin aikana ilmenneitä ongelmia ja haasteita. Kerätyn havainnointimateriaalin avulla pystyin vertaamaan haastattelujen tuloksia ja vastauksia itse tekemiini havainnoiteihin ja näin muodostamaan paremman kokonaiskuvan tapahtumista.

5 Tapauksen anti

Grönforsin mukaan analyysissa kerätty aineisto *”hajotetaan käsitteelliseksi osiksi ja synteysin avulla näin saadut osat kootaan uudelleen tieteelliseksi johtopäätöksiksi”*, jonka lisäksi Grönfors esittää että kenttätutkimusaineiston voi yleensä analysoida vain tutkimuksen tekijä itse. (Grönfors 1985, 145 teoksessa Metsämuuronen 2008, 47-48.). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi tapahtuvat yleensä osittain yhtä aikaa. Jotta varsinaista aineistoa voidaan analysoida, aineisto on saatettava analysoinnin mahdollistavaan muotoon. Tämä tapahtuu haastattelujen ja muistiinpanojen puhtaaksikirjoittamisella, eli aineisto litteroidaan. (Metsämuuronen 2008, 48.)

Tuomi ja Sarajärvi esittävät teoksessaan miten tutkimuksen analyysi voi edetä. Ensiksi, aloitetaan päättämällä mikä aineistossa kiinnostaa ja tehdään vahva päätös. Seuraavaksi aineisto käydään läpi, erotellaan ja merkitään ne asiat, jotka kiinnostavat. Kaikki muu jää pois tutkimuksesta. Merkityt asiat kerätään yhteen, erikseen muusta aineistosta. Tämän jälkeen aineisto tyypitellään, luokitellaan tai teemoitetaan. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94.)

Aineiston keräämisen aloitin havainnoimalla osallistuessani FeelGood Fest-tapahtumaa edeltäviin yhteisiin projektikokouksiin. Havainnot kirjoitin puhtaaksi ja perehdyin niihin lukemalla saadakseni käsityksen siitä, mitä teemoja ja mihin kysymyksiin halusin saada vastauksia haastatteluja tehdessäni. Haastattelut suoritettuani ja litteroituani jouduin valitsemaan niistä mielestäni tärkeimmät asiat esitettäväksi työssäni, muuten esitys olisi paisunut liikaa. Materiaali oli varsin rikasta ja aina tuntui löytyvän vielä jokin tärkeä teema, joka olisi ehdottomasti pitänyt tutkia tarkemmin. Huomasin kuitenkin, että aika ja energia on rajallista eikä aina voi tehdä kaikkea itse.

Tässä osiossa keskityn esittämään ja kuvaamaan haastattelu- ja havainnointimateriaalin perusteella ilmenneitä tapoja, miten lapset ja nuoret saadaan mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä miten heihin tulisi olla yhteydessä. Lisäksi paneudun projektiryhmien kokouskäytännön ja tehtävienjaon ongelmakohtiin, jotka vaikuttivat projektin kulkuun. Haastattelumateriaali ja siitä tehdyt löydöt esitetään ensin, jonka jälkeen havainnointimateriaali mahdollisesti tukee haastatteluissa ilmenneitä asioita ja huomioi eriävyyksiä.

5.1 Lasten ja nuorten osallistuttaminen

Tutkimusongelmaan ”miten saada lapset ja nuoret mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen” oli vaikea löytää pomminvarmaa menetelmää ja vastausta. Projektin ja tapahtuman idea oli ennenkaikkea se, että POMO- ja RESTO-ryhmä auttavat lapsia ja nuoria suunnittelemaan ja toteuttamaan tapahtuman. Tältä osin projekti ei aivan onnistunut, sillä itse tapahtumassa oli vain kaksi jotenkuten suunnitteluprosessissa mukana ollutta Muusiikkiopiston oppilasta, jotka esittivät musiikkikappaleita. Tapahtumaa järjestämässä ei lapsia ja nuoria ollut. Ideoita heiltä toki POMO- ja RESTO -ryhmä sai käytyään keräämässä ideat mielikarttoihin ja haastattelemassa oppilaita muutamassa porvoalaisessa ylä- ja ala-astekoulussa sekä Porvoon Taidekoulussa.

5.1.1 POMO-ryhmän kokemukset

POMO-ryhmä, joka vieraili Porvoon Keskuskoulussa haastattelemassa kuudesluokkalaisia sekä Porvoon Taidekoulussa, jakoi Taidekoulussa lapset kuuden-seitsemän hengen poikien ja tyttöjen sekä vanhempien että nuorempien lasten ryhmiin. Keskustelunomaisiin haastatteluihin oli varattu noin tunti aikaa. Kutakin ryhmää hoiti yksi tai kaksi ”haastattelijaa”.

Kysyttäessä haastattelussa POMO-ryhmän (henkilöt P1 ja P2, 16.5.2010) kokemuksista Taidekoulussa ilmeni että varsinkin nuorempien lasten oli vaikea ymmärtää, että kaikenlaiset tapahtumaideat olivat tervetulleita ja sallittuja. POMO-ryhmän jäsen törmäsi myöskin lasten itsetsensuuriin sen suhteen mitä he sanoivat. Lapsia oli lisäksi autettava mielikartan täyttämässä.

Ja sitte tuota musta tuntu et mul on kuus pientä tyttöä niin siin oli kaks, jotka ei oikein sanonu mitää, ne odotti, ku toi on niille varmaan tosi hämmäntävää sillee ku ne on tottunu, noi oli kolmasluokkalaisii, nii tuota et tulis aika valmiina. Nyt kun mä et ”mietitään jotain tapahtumaa” nii sanoin esimerkkinä et sellanen tapahtuma mis voi tehä kakkuja. Sit eka asia mitä ne sano oli kakku. Tavallaan ne ottais kaiken mitä sä ikinä sanot ja tavallaan et niille on aluks tosi hämmäntävää kans et pystyis ite jotenki pohtii et mikä tahansa on sallittuu. (P2.)

POMO-ryhmäläisen mukaan tarvittaisiin myös paljon enemmän aikaa siihen, että lapset alkaisivat luottaa vieraaseen ihmiseen, saati sitten kertoa mielipiteitään avoimesti. Toinen ryhmän jäsenistä kertoi, että kun haastattelija poistui hetkeksi, niin aremmat lapset olivat uskaltaneet kirjoittamaan mielikarttaan. Vieraan ihmisen, mutta myös ympärillä olevien

ystävien edessä ryhmäpaine saattoi aiheuttaa sen, että muut seurasivat ja myötäilivät rohkeampien lasten ja nuorten jos jonkinmoisia ideoita:

Nii ja sit samoin et niil oli ollu sitä et tulee ryhmäpainetta tosi paljon et jos on jotain poikki jotka riehuu hulluna nii sit ne haluu just jotai tyttöj ja pussailuu ja kumej et siel jaetaan ja röökii ja kaikkee ne nyt oli halunnu. Nii sitte tota se oli tavallaan menny sellaseks läpäpänheittämiseks kokonaan. Mut mun mielest jos toi on tutkimustilaisuus nii siin tulee yhtä arvokasta tutkimustulosta. (P2.)

Haastateltujen POMO-ryhmäläisten mielestä olisi parempi, että käytäisiin monta kertaa haastattelemassa lapsia, jotta toiminta olisi jatkuvampaa ja molemmat osapuolet oppisivat tuntemaan ja tietämään toisensa. Isommille lapsille mielikartta voisi olla osa tätä toimintaa. Karttaan voisi piirrellä ideoita ja samalla keskustella lasten kanssa tapahtumasta.

Haastatellut olivat myös sitä mieltä, että olisi helpompi valita kohderyhmä tai luokka, jonka kanssa vietäisiin projekti tai tapahtuma kokonaan läpi. Ainakin Taidekoulun ohjaajat olivat olleet innostuneita, kun POMO-ryhmä vieraili lapsia tapaamassa, joten sitä kautta jonkinlaisen projektiryhmän kokoaminen olisi mahdollista. Ryhmä mainitsi myös, että nuorisotila Zentrassa saattaisi löytää aktiivisia nuoria, sillä tilassa toimii Junnujengi, joka on mukana järjestämässä nuorisotilan ohjelmia ja leirejä.

Mä luulen et ohjaajat oli tosi innoissaan. Et tosiaan ainakin siel Taidekoulussa ne oli kauheen silleen niiku miellyttää sen tunnin tekee sitä juttuu niiden kaa. Jolloin niiden ohjaajien kautta sais helposti jonkun ryhmän kokoon joka ois tosi aktiivisii. Samoin tuol Nuorisotilassa niin niil on tota joku tällänen Junnujengi joka on kuulemma aktiivisii nuorii jotka osallistuu niiden omii juttuihin ja suunnittelee ohjelmaa ja miettii leirej ja tällästä. Joku tollanen yhteys olis hyvä koska ne on valmiiks aktiivisii ja jotka on kiinnostuneita. Ja sit toisaalta olis hyvä tällänen ryhmä joka ei oo koskaan tehny mitään jolloin niil olis ihan uusii ideoita jotka ei oo ”no tällee ollaa tehty aina, tehdään nytki?”. (P2.)

Junnujengistä ja tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvien lasten iästä POMO-ryhmäläinen huomautti, että Junnujengiläiset ovat vähän vanhempia ja haastatellun mielestä olisi kivempi ottaa mukaan myös esimerkiksi viides- tai kuudesluokkalaisia. Toisaalta toisen POMO-ryhmän haastatellun mielestä voisi lähteä liikkeelle hieman vanhemmista nuorista, ja kun konsepti on valmis voitaisiin nuorempiakin ottaa mukaan.

5.1.2 RESTO-ryhmän kokemukset

RESTO-ryhmä (henkilöt R1, R2, R3 ja R4, haastateltu 19.5.2010) oli käynyt kahdessa ruotsinkielisessä yläastekoulussa haastattelemassa ja keräämässä nuorten ideoita mielikarttoihin. RESTO-ryhmän mielestä yksi syy siihen, että nuoria ei saatu mukaan tapahtuman toteuttamiseen oli, että ryhmäläiset eivät tieneet, miten he asian käytännössä järjestäisivät. Kukaan ei ollut suunnitellut nuorille tehtäväjako.

Et silloin ku oltiin tekemäs niit mielikarttoj niiden kanssa kun haluttiin saada ideoita niiltä, sillä lailla me saatiin ne mukaan suunnitteluun että saatiin niiden ideoita mielikarttoihin. Mut sit et me oltais saatu ne vielä enemmän mukaan suunnitteluun ja olemaan mukana tapahtumassa hoitamassa asioita. (R1.)

Nii me ei tiedetty miten tehdä se (R2).

Ne kaksi nuorta, jotka esiintyivät FeelGood Fest -tapahtumassa, olivat kuulleet tapahtumasta ystäviltaan, joita RESTO-ryhmä oli koulussa haastatellut. Haastateltavien kertoman mukaan nuoret ottivat itse yhteyttä ruokatuntien aikana RESTO-ryhmäläisiin ja ilmoittivat, että he mielellään esiintyvät tapahtumassa. Muitakin tapahtuman suunnittelusta kiinnostuneita olisi ollut, mutta oli vaikeata löytää yhteistä aikaa kokouksille. Kaikilla osapuolilla oli omat koulunsa ja kiireensä päivisin, eikä haastateltujen mielestä illallakaan varmaan kukaan olisi tullut paikalle.

Et paljon oli kiinnostuneita, jotka ois halunnu olla mukana suunnittelu, mut sit oli kans vaikea löytää aikoja niiden kans et ne ois päässy meijän tapaamisiin. (R1.)

Yksi RESTO-ryhmän jäsenistä epäili, että nuoret ehkä myös vieroksuvat kokouksia, itse nimitystä tai kokouksien luonnetta. Toinen RESTO-ryhmäläinen ehdotti, että kouluissa voisi käydä silloin tällöin vaikkapa ruokatuntien aikana ja ylläpitää siten kontaktia ja ideoidenvaihtoa nuorten kanssa. RESTO-ryhmäläisten mielestä hyvä idea olisi valita yksi luokka tai nuorten joukko yhteistyökumppaniksi. Tällaiseen ajatteluun perustuu osittain kappaleessa 3.4 esitetty käyttäjälähtöisyyden yhteistoteutushankkeet:

RESTO-ryhmän jäsenen mielestä voisi olla myös aihetta miettiä, miten paljon voi suunnitella valmiiksi ennenkuin lapset ja nuoret tuodaan suunnitteluprosessiin mukaan. Haastateltava pohti esimerkiksi sitä, voiko yhteistyökumppaneita, tapahtumapaikkaa sekä alustavaa ohjelmaa suunnitella ennakoon. Tämän jälkeen sitten tuotaisiin lapset ja nuoret tapahtuman kehitysprosessiin mukaan:

Et ehkä kuitenkin täs kurssis pitäis valita ilman näitä nuoria tai niiden niiku ehdotuksia et valitsis tän paikan ja yhteistyökumppanit ja sit alkas niiku niitten lasten kanssa kehittää sitä ohjelmaa. Mut et kuitenki nii et etukäteen sais itse päättää sen paikan ja. (R4.)

Mielikarttoja kootessa RESTO-ryhmällä oli samantyyppisiä ongelmia kuin POMO-ryhmällä, vaikka nyt kyseessä olivat 12-15 vuotiaat lapset ja nuoret. RESTO-ryhmän oli lähes pakko vihjata, mitä tapahtumassa voisi tapahtua, jotta paperille alkoi tulla nuorten ehdotuksia. Tällöinkin nuoret kirjoittivat paperille juuri vihjattuja asioita ja vain muutamia omia uusia ideoita. Yksi haastatelluista totesikin, että ei olisi kannattanut alussa sanoa mitään, vaan antaa nuorten miettiä itse tai jotenkin toisin keksiä keino kannustaa ideoimiseen. Toinen haastateltu epäili olisiko sitten saanut mitään ideoita nuorilta, ja sanoi että joku tapa pitää keksiä millä lapset ja nuoret saisi ideoitaan kirjoittamaan.

Niin kun ei ne päässeet liikkeelle niiku, sit meidän oli niiku vähän vihjattava et mitä meil on siellä tiitätkö. Et mitä voi tehdä, ja sit meidän mielest ne laitto kaiken sen ja sit muutaman jutun ehkä jotka ne itse keksi, et ei ehkä ois pitäny sanoo mitään alussa. Et ne ei lapset tietäs tiitätkö missä se järkätään ja mitä siel on et tulis ihan vapaasti. (R4.)

Voin todeta, että havainnoin projektikokousta 8.4.2010. Tässä kokouksessa RESTO-ryhmä itse asiassa ehdotti tapaa, jolla nuoret saisi kirjoittamaan mielikarttoihin. Haastattelussa tätä ei kuitenkaan ollut mainittu. Ryhmä ehdotti projektikokouksessa, että olisi valmiiksi esitetyt mielikartta, esimerkiksi että tapahtumassa olisi kilpailuja ja nuoret sitten lisäisivät minkälaisia kilpailuja. Mutta kuten ylläolevassa lainauksessa R4 mainitsi, sitten ei ehkä ideoita olisi tullut vapaasti nuorilta itse.

Ryhmäpaine todennäköisesti myös vaikutti siihen, että mielikarttojen täyttäminen oli vaikeata. Nuoret eivät ehkä uskaltaneet sanoa täysin vapaasti mitä ajattelivat. RESTO-ryhmäläiset pohtivat puolesta ja vastaan, olisiko kysymyslomake tai parihaastattelu tai näiden yhdistelmä toiminut paremmin. Seuraavassa haastatellun R4 ehdotus asiasta:

Mut mä aattelin nii et jos nyt, se mielikarttahan oli hyvä, mut sit ois viel voinu tehdä yhen henkilökohtasen et kaikki ois kirjottanu paperin erikseen. Sit ois saanu, ois voinu niiku vertailla niitä ja katsoo et sanooks ne siin isol sen mitä ne haluu, tiitätkö ryhmässä vai onko ne erilaiset sit.

RESTO-ryhmäläiset olivat kuitenkin ulkopuolisia ja joissakin tapauksissa nuoret halusivat kirjoittaa valmiiksi ideansa paperille ennenkuin haastatteli (kierteli eri oppilasryhmien välillä)

tuli tutkimaan mielikarttaa. Kysyin RESTO-ryhmäläisiltä havaitsivatko he minkäänlaista nuorten välistä keskustelua ideoista:

Siis mun mielest siel tuli kyl niis ryhmis joihin me saatiin mennä kuuntelemaan, koska joku oli silleen kun me tultiin että ”ei te ette saa tulla vielä” tai jotain et sinne ei saanu mennä lähelle. Mut mun mielest kyllä. Et se jos joku sano jotain nii joku toinen oli että ”ei ei, näin, mä haluun et se on näin. (R4.)

RESTO-ryhmä koostui täysin naispuolisista opiskelijoista, ja he epäilivät että tällä saattoi olla vaikutusta haastatteluissa. Pojat varmaan ajattelivat että kyseessä on joku tyttöjen tapahtuma, yksi ryhmäläinen totesi. He huomioivatkin että haastateltujen miespuolisten nuorten kiinnostus tapahtumaa kohtaan oli aluksi hyvin laimeaa, varsinkin yhdeksäsluokkalaisten keskuudessa. RESTO-ryhmäläiset kuitenkin onnistuivat innostamaan pojat mukaan ideoimaan.

Aluks ne oli vähemmän mut sit kun me ruvettiin sanomaan et voi pelata vaik jotain eri urheilulajeja vaik sählyä, ja sit me puhuttiin jotain motocrossist kun meil ehkä piti olla sitä nii sit ne oli heti silleen et ”ai voiks siel sellastaki?” Ja sit ne rupes heti tekemään. (R4.)

Ikäluokkien välillä näytti myös olleen eroja. Seitsemännen luokan pojat olivat erittäin innostuneita ideoinnista, ja viisi heistä osallistui myöhemmin jatkotapaamiseen RESTO-ryhmän kanssa. Yksi ryhmän jäsenistä kuitenkin pohti, että miespuolinen ryhmänjäsen olisi voinut vaikuttaa vahvemmin nuorten innokkuuteen.

5.1.3 ZENTRAn nuorisotyöntekijöiden ajatukset

Haastatelluilla ZENTRAn nuorisotyöntekijöilläkään (henkilöt Z1 ja Z2, 15.4.2010) ei yksiselitteistä vastausta ollut siihen miten lapset ja nuoret saataisiin mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sen sijaan heillä oli näkemyksiä siitä, miksi se voi olla vaikeata.

No ala-aste oppilaitten kohdal on just se että ne elää niin siinä hetkessä tiätkö. Et niil ei oo ihan sitä taitoa ajatella eteenpäin ja tehdä mitään pitkää prosessia. Et ideoita tulee mut siin joutuu varmaan just vähän syöttämään niitä et antaa vähän vinkkejä et missä miten niin sit ne alkaa ehkä. Mut sit ylä-aste oppilaat taas niin nehän haluaa osallistua. Niil on aina et ne tietää parhaiten ja noin. Et siin tulee silloin niiku alkaa se ajattelutapa kasvamaan. Mut ongelma on se et ne ”joojoo” sit seuraavana päivä ”ei, tuli jotain muuta nii en mä oo mukana”. Et se on yks ongelma saada ne pysymään mukana myös pidemmän aikaa. (Z1.)

Sitoutumisen puute johtuu yhden haastatellun mukaan osaltaan myös ajan hengestä; nykyään ei sitouduta hirveästi asioihin. Nuorille on kaiken lisäksi sanottava asiat todella lyhyesti ja mahdollisimman kiinnostavasti sekä tehtävä osallistuminen niin helpoksi kuin mahdollista.

Tai en mä tiedä onks se edes siitä kiinni, et jos se on joku superhyvä juttu tiiätkö, ne ajattelee et se on varmaan joku ihan tylsä nii ei ne viitti. Mut sit ne ei ihan ees kuuntele loppuun mitä niille selittää, et kaikki pitää olla ihan tosi lyhyesti sanottu ja nii houkuttelevaa ku mahollista ja helppoa niiku osallistua että ne lapset. (Z1.)

Haastateltujen mukaan aivan yhdeksännen luokan lopussa ja lukion ensimmäisen luokan alun aikana on huomattavissa selkeä ero sitoutumisen kannalta. Nuoren ei ole yläasteen jälkeen enää pakko istua koulussa, vaan kaikki perustuu sen jälkeen vapaaehtoisuuteen. Lisäksi nuori joutuu yhden haastatellun mukaan miettimään asioita itse, kun yläasteella joku muu ajattelee heidän puolestaan

Z1 oli kyllä aika kiltti ku sano et se on vaan noi 3-6 luokkalaiset mut mä sanoisin et se on viel aika pitkälle. Se et se tapahtuu just ylä-asteen jälkeen. Ysil ylä-asteel siin lopussa ne voi ehkä alkaa sitoutumaan, mut sit jo seuraavana vuonna on tapahtunu jotain siin et kun ne on ykkösel lukios nii se on jo paljon helpompaa. (Z2.)

ZENTRAssa nuoret halutaan myös mukaan erilaisten retkien tai tapahtumien ideointiin, vaikka joskus ideoiden saaminen tuottaa vaikeuksia ja toiveet ovat taloudellisesti epärealistisia. Tärkeätä onkin haastateltujen mielestä kannustaa nuorta ajattelemaan asioita tarkemmin ja realistisesti. Yksi ZENTRAn nuorisotyöntekijöistä muistutti myös, että ei kannata tavoitella sellaisen nuorisotapahtuman järjestämistä, jossa kaikki kävijät viihtyvät.

Mut sit niin et tekis nuorisotapahtuman jossa kaikki viihtys nii se on kyl liian naivii ajatella et keksis jotai sellast siks, et on olemas ihan niiku aikuisis nii nää nuoret on laidasta laitaa. Et se ei vaa onnistu. Et pitää vaa ottaa niiku, et tekee sen ittelleen helpommaks ja sille tapahtumalle et jos just ottaa. Et jos esimerkiks järkkää diskon nii me tiedetää et edelleen on olemas se tietty prosentti hevareit jotka ei tuu diskoon siks ettei ne yksinkertasesi voi hyväksyy sen sorttist musiikkii. (Z2.)

5.2 Yhteydenpito nuoriin

Haastatteluissa kysyin kuinka nuoriin tulisi pitää yhteyttä, esimerkiksi tapaamisia sovittaessa tai tapahtumaa suunniteltaessa. POMO-ryhmä ei pitänyt soittamista tai sähköpostia hyvänä ideana.

POMO-ryhmän mielestä parempi tapa olisi vain järjestää enemmän tapaamisia lasten ja nuorten kanssa, kuten jonkin kohderyhmän kanssa.

Et kun ne lopulta pääsi nii ne oli, tai siin oli muutama Taidekoulusta, nii tuota silloi me ei otettu niit ollenkaa koska joku 9-vuotias on liian nuori vaan sen niiku tapahtuman toteutukseen, tekemiseen, toteuttamiseen. Mutta siel keskuskoulussa ne oli ollu kai innostuneita et ne oli jättäny yhteystiedot sinne mut ei kukaan sit ollu ottanu yhteyttä. Et mä en tiiä onks toski se et se voi olla aika iso kynnys soittaa vieraille ihmiselle tai lähettää sähköpostia, et mä en usko et kutosetkaa on viel kauheen niiku. (P2.)

RESTO-ryhmästä huomautettiin, että he saivat aina tekstiviesteihin vastauksen, joten pääasiassa he käyttivät sitä yhteydenpitovälineenä myöhemmin kommunikoidessaan lasten ja nuorten kanssa. Kysyin ryhmäläisiltä, miten he itse olisivat halunneet tulla kontaktoiduiksi nuorempina ja he vastasivat, että olisivat itsekkin mieluiten keskustelleet tekstiviestein. Ryhmän jäsen totesi, että kaikillahan on nykyään kännykkä. Toisen ryhmäläisen mukaan Facebook ei ole vielä kovin laajasti ala- ja yläastealaisten käytössä, eivätkä he ymmärrä vielä kaikkea, mitä siellä on. RESTO-ryhmän mukaan Facebookia ei kannata käyttää kommunikointivälineenä. Sähköpostia ryhmäläiset eivät nuorille lähettäneet, koska eivät itse olleet yläasteikäisinä sähköpostia käyttäneet. Näin se, olisiko sähköposti toiminut yhteydenpitovälineenä, jäi askarruttamaan ainakin yhden haastatellun mieltä.

Haastateltu ZENTRAn henkilökuntalainen oli samoilla linjoilla RESTO-ryhmäläisten kanssa siitä, mitä tulee tekstiviestin käyttöön:

No jos sä kysyt nyt nii se on varmaan toi tekstiviesti ja Facebook tai Ircci. Sähköpostia niil ei ehkä oo tai lue jos niil on, tai sit ne vaihtaa sen nii usein. Puhelimes sä et oikein voi, se on sellane asia jonka mä haluisin niille opettaa et vastaa puhelimeen, tai kun soitat miten esitellä ittersä. Tälläset mitä mun mielest mulle on ollu itsestäänselvä juttu. Mut sit ne istuu koneen edes, ja jos sä nyt katot nii melkein kenel tahansa on Facebook. Ei ne lue lehtiä, eikä mitään muutakaan mä luulen. (Z1.)

5.3 Järjestävien osapuolten ohjaus-, tehtävienjako- ja tapaamisongelmat

Osasyinä siihen, että lapsia ja nuoria ei saatu tapahtumaan mukaan halutusti, olivat POMO- ja RESTO-ryhmien tehtävienjaon ongelmat ja yhteisten tapaamisten puutteellinen toimivuus. Aikaa kului hukkaan, kun ryhmät eivät tienneet kuka tekee ja mitä. Yhteisiä tapaamisaikoja oli myös vaikea järjestää. POMO- ja RESTO-ryhmien mukaan ohjaajat eivät olleet ihan yhtä

mieltä siitä, mitä projektissa tulisi tehdä. Toisaalta pitää muistaa, että tapahtuma toimi pilottiprojektina ja sillä haluttiin kerätä kokemuksia Symbio Living Lab -hankkeen jatkokehittämistä varten. Valmiita toimintamalleja ei ennestään ollut.

5.3.1 Oppilaiden ohjaus

Ennen projektin alkua RESTO-ryhmäläiset eivät mielestään saaneet tarpeeksi tarkkoja ohjeita siitä, mitä projektissa oltiin tekemässä ja mitkä tehtävät kullekin osallistujalle kuuluivat. Projekti oli yksi kurssi RESTO-ryhmäläisten koulutyössä. Haastatellun ryhmäläisen mielestä kyseessä oli sekava kurssi ja kurssin alussa olisi pitänyt selittää selkeämmin, mitä kaikkea siihen kuului. Haastatellut RESTO-ryhmäläiset luulivat pitkään, että tehtävät olisi jaettu RESTO- ja POMO-ryhmien kesken tasan, vaikka tarkoitus oli, että RESTO-ryhmä olisi hoitanut suurimman osan tapahtuman järjestämisestä, ja POMO-ryhmä piti toimia eräänlaisena mentorina taustalla.

Mut me saatiin tietää tyyliin viikkoa ennen tapahtumaa et se ois pitäny olla niin. Miksei ne sanonu meille alussa, mä en tajuu sitäkään. Mut et täs oli tarkoitus et ne on jo järkäny tapahtuman. Nii et ois voinu auttaa meitä. Tietenki ne auttoki mut ei nekää tienny et se oli kurssin tarkoitus. (R1.)

RESTO-ryhmä oli varsin pitkään myös siinä uskossa, että he järjestävät tapahtuman lapsille ja nuorille. Vasta myöhemmin he saivat tietää, että lapset ja nuoret oli tarkoitus ottaa mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen.

RESTO-ryhmän näkemys oli, että projektissa mukana olleiden ohjaajien eriävät mielipiteet aiheuttivat sen, ettei tiedetty mitä projektissa haluttiin toteuttaa ja millä keinoin. Haastatelluista tuntui siltä, etteivät ohjaajatkaan tieneet, mistä oli kyse. Yhden haastatellun mukaan monella heidän ohjaajallaan oli erilainen käsitys ja tieto asioista. Tämä johti haastateltujen mielestä siihen, että selkeät toimintatavat ja tavoitteiden välittäminen RESTO-ryhmälle jäivät puuttellisiksi ja ryhmä teki paljon turhaa työtä. Ryhmäläiset olivat sitä mieltä että jos järjestävien osapuolten väliset tehtävät olisi jaettu aiemmin sekä käytettävissä olevat resurssit olisivat olleet tiedossa, olisi itse tapahtumaa edeltävät toimenpiteet hoidettu tehokkaasti ja hyvissä ajoin, ja RESTO-ryhmän jäsenet olisivat riittäneet tapahtuman järjestämiseen. Ryhmä joutui esimerkiksi hakemaan sponsorointia vain pari viikkoa ennen tapahtumaa. Vaikka moni yritys osallistuikin tapahtuman sponsorointiin, niin aikaisemmalla sponsoroinnin haulla olisi mahdollisesti saatu mukaan vielä useampi yritys.

Siis jos meillä olis ollu vähän selkeämpi kuva meidän budjetista, me oltais haettu heti sponsoreita. Koska just jos haluat rahaa johonkin niin sun pitää olla vähintään kaks kuukautta aikasemmin hakemas. Me oltiin kaks viikkoa ennen. (R1.)

POMO-ryhmällä oli projektiin lähettäessä selkeämpi kuva siitä, mitä heiltä odotettiin. Ryhmän oli tarkoitus tehdä alustavaa tutkimusta, jonka pohjalta RESTO-ryhmä sitten jatkaisi tapahtuman toteutukseen. Loppujen lopuksi ryhmät kuitenkin tekivät käytännössä työt yhdessä.

Siis no tarkoitus oli alunperin et me tehään tutkimusta pelkälleen ja sit ku meidän tutkimus on tavallaan siin pistees et ne voi alkaa sit järjestää tapahtumaa nii ne alkaa järjestää tapahtumaa. Mut se nyt meni siihen et me molemmat ryhmät käytiin niis kouluissa ja molemmat tehtiin se tapahtuma. Et ei se ollu loppujen lopuks nii selkee ku sen olis pitäny olla. Mä luulen ainaki. (P1.)

POMO-ryhmäkin pohti, että ohjaajat eivät olleet aina ihan samalla aaltopituudella projektin eteenpäin viemisestä. Toisaalta ryhmän haastateltujen mielestä tämä johtui siitä, että tilanne oli myös ohjaajille uusi, eivätkä vanhat toimintatavat oikein päteneet tässä projektissa.

Ja ei se ollu ideakaa suoraan et nyt te teette näin. Vaan et sen kuulu just mennä vähän niiku menee. Koska, nomut ei meil kellää ollu mitää sillee valmiit tietoo et miten tällänen kannattaa. (P1.)

Se että selkeät toimintamallit puuttuivat oli POMO-ryhmän mielestä vain hyvä asia oppimisen kannalta. Ryhmä sai myös sellaisen käsityksen, että ohjaajat olivat kuitenkin kaikinpuolin tyytyväisiä projektista saatuihin kokemuksiin. Yksi POMO-ryhmäläisistä korosti että virheistä oppii eniten.

Ja sit mun mielest tavallaan hyvä et tulee uusi ratkasuj. Ja sit mun mielest tänääki oli siel sulkutilaisuudessa että jotenki ne oli kauheen tyytyväisiä, kaikki oli varmaan tavallaan just sillai kiitollisii hyväl taval. Et tavalla se ei vaa ollu sellane koulujuttu pelkästää noille maikoilleki et ei semmost peruspullaa, vaan sellast et mis neki on aika sillee lapsenkengis. Et se oli ihan uutta ja jännää niillekki. Ja et nekin on saanu fiiliksen et tota voi jatkaa eteenpäin johonki ihan uuteen. (P2.)

5.3.2 Tehtävänjaon ongelmat

RESTO-ryhmän sisäinen tehtävänjako puuttui lähes täysin ja ryhmä myönsi, että projekti olisi sujunut helpommin, mikäli ryhmäläiset olisivat rohkeasti jakaneet eri tehtäviä heti

alkuvaiheissa. Nyt ryhmä hoiti yhdessä esimerkiksi koko markkinoinnin ja budjetoinnin, vaikka tehtävät olisi voinut jakaa yksittäisille henkilöille. Ryhmän jäsenet eivät ennen olleet tällaisia asioita tehneet, ja epävarmuus johti siihen, että vastuuta ei uskallettu yksin ottaa tietystä projektiin liittyvästä osasta.

Ja olis ollu tosi hyvä jos oltais tehty nii. Koska nyt seuraava projekti tulee olee paljon helpompi, mut ku me ei tiedetty mitään niiku me ei oltu ikinä tehty mitää tälläst kuten markkinointi tee se itse yksin, tiiätkö mitä siihen kuuluu. Nii ei uskallettu olla silleen et ”hej mä voin hoitaa tän” vaan me oltais haluttu opastusta siit mitä pitää tehdä, mitä siihen kuuluu. (R4.)

Ryhmän mukaan tehtävät olisi kannattanut jakaa, mutta oli siinäkin puolensa, että näin ei tehty. RESTO-ryhmäläisen mielestä oli hyvä, että kun yhdessä teki, niin myös oppi eri asioita paremmin, kuin jos erikseen olisi tehnyt ja jälkeinpäin lukenut raportista, mitä toinen oli kirjoittanut. Ryhmässä oltiin myös sitä mieltä, että projektin lopputulos oli parempi, kun kaikki tehtävät tehtiin yhdessä. Yksi ryhmän jäsenistä totesi, että vaikka teoriaa oli koulussa opetettu, niin tekemällä oppi loppujen lopuksi paljon enemmän.

POMO-ryhmä ei myöskään liiemmin jakanut työtehtäviä sisäisesti. POMO-ryhmän jäsen mietti jälkeinpäin, että ryhmien olisi kannattanut valita tiimijohtajat, jotka olisivat hoitaneet yksittäisiä tehtäviä ja vastuita itsenäisesti ilman, että koko projektiryhmä oli kutsuttava paikalle päättämään asioista. Tällöin olisi saanut enemmän ideoita esille varattuna siihen, että 25 henkilön kokouksessa kaikki eivät välttämättä saaneet puheenvuoroa. Toinen POMO-ryhmän haastatelluista jatkoi tähän sanomalla, että tiimit olisivat yhteisissä kokouksissa voineet ilmoittaa, mihin ratkaisuihin oli päädytty ja miksi, ja tarpeen vaatiessa suuremmassa ryhmässä olisi voitu pohtia vaihtoehtoja, jos tarve niin olisi vaatinut.

POMO-ryhmän haastatellut huomasivat projektin aikana, että jotkut ihmiset haalivat tehtäviä itselleen, jotkut liikaakin, ja joku toinen taas osallistui vähemmän. Haastateltujen mielestä tämä johtuu henkilökohtaisista ominaisuuksista sekä motivaation ja kiinnostuksen tasosta eri asioista kohtaan. Ketään ei kuitenkaan voi pakottaa tekemään jotakin, ja kannattaa myös varoa paljonko töitä itselleen kasaa.

Vaan et se pitäis mun mielest tulla omast takaa et sillee vaik sul ei ois mikää 100% kiinnostus sitä juttuu kohtaan nii joku semmonen asia et kuuluu tehdä. Et on sit kiinnostus nolla tai ei nii se on sit sun duuni tavallaan. (P1.)

Ryhmän mukaan vastuita on kuitenkin hyvä jakaa, muuten asiat jäävät helposti roikkumaan ja ne tehdään vasta jossakin myöhäisessä vaiheessa.

5.4 Projektitapaamiset

POMO- ja RESTO-ryhmän mielestä yhteisissä kokouksissa tuhraantui arvokasta aikaa, kun yritettiin päättää, kuka mitäkin tekee ja millä lailla. Alussa kokouskäytäntöjen puuttumien aiheutti myös menetettyjä työtunteja. Kuukauden ajan yhteisissä kokouksissa keskusteltiin käytännössä aina samoista asioista eikä tapahtumaa saatu työstettyä eteenpäin. Tämän huomasin itsekin havainnoidessani kokouksia. Myös RESTO- ja POMO-ryhmän jäsenien ja heidän toimintatapoja oppimiseen meni alussa paljon aikaa, eikä yhteistyö haastateltavien mukaan aina ollut helppoa. Jälkeenpäin RESTO-ryhmäläiset totesivat, että kun kokouksille päätettiin etukäteen puheenjohtaja ja sihteeri sekä laadittiin agenda, alkoivat kokoukset toimia paremmin ja päästiin tekemään tapahtumaan liittyviä päätöksiä. POMO-ryhmän edustajien mielestä taas kokouskäytäntö ei juurikaan kehittynyt projektin ajan. Ryhmää oli turhauttanut sekin, että kun kokoukseen tuli uusi ihminen, niin aina piti kaikkien esitellä itsensä, mikä haastateltujen mukaan sinänsä on hyvä asia, mutta se vei kokousajasta ison osan. POMO-ryhmän jäsenien mielestä projektikokoukseen ensimmäistä kertaa osallistuvalla olisi mieluummin voinut lähettää sähköpostissa tiedot siitä, keitä kokouksessa on ja heidän tehtävänsä projektissa. Lisäksi POMO-ryhmä ehdotti, että kokouksen valmisteluun kannattaa panostaa, koska sitten kaikki tietävät, missä mennään ja mitä kokouksessa seuraavaksi tarvitsee ottaa esille.

Ja sit viel se että ku tehään se saakelin esitys nii ihmiset kattos sen läpi ennenkun ne tulee sinne kokoukseen ja miettis niit juttuj ja valmistelis oikeasti sen asian, mitä nyt ei kovin moni jaksa tehdä enkä mäkään sitä tehny ku ehkä kerran. Mut tota se ois voinu vähän nopeuttaa sitä työskentelyä jollain tavalla ja selkeyttää. (P1.)

Kuten P1 yllä esittää ja myös havaintojeni perusteella, kommunikointi ryhmien, ohjaajien tai yhteistyökumppaneiden välillä ei ollut mitenkään helppoa. Minusta vaikutti usein kokouksia havainnoidessani siltä, että oikeastaan kukaan ei ollut valmistellut mitään ennalta. Yhteiset projektissa toimineiden väliset kommunikointimenetelmät olivat sähköposti ja sähköinen foorumi, mutta niiden käyttö näytti olleen vajavaista. Tämä kuitenkin parani hieman projektin edetessä, joten kyseessä on varmasti asia, joka vain vaatii tarpeeksi harjaantumista. Kuitenkin kommunikaatiota ja sen puutetta ei pidä vähätellä, sillä se aiheutti projektissa ongelmia.

RESTO- ja POMO-ryhmälle ei oltu erikseen varattu yhteisiä työskentelyaikoja, vaan kumpikin ryhmä joutui projektin takia laiminlyömään normaalia koulunkäyntiä. RESTO-ryhmäläiset ihmettelivätkin, etteivät ohjaajat olleet varanneet etukäteen mitään yhteistä aikaa, vaan kaikki jäi tavallaan opiskelijoiden vastuulle. Kuitenkin ryhmällä oli täysin eri lukujärjestykset, joten yhteisen ajan löytyminen ei ollut helppoa. POMO-ryhmä oli samoilla linjoilla ja lisäksi he totesivat, että projekti vei paljon enemmän energiaa, kuin he alussa olivat olettaneet, ja muutkin koulutyöt vaativat veronsa.

Et se on niiku väsymyksen asteella. Et mun mielestä et oo kovin luova jos sä oot väsyny. Ja sen takii toi kurssi olis kannattanu olla yks kieli tai kaks kieltä ja toi, ei mitään muuta. Nii silloin ku sul ei oo tavallaan mitään sellast kouluvastuuta muualle. (P2.)

5.5 Tutkimuksen reliabelius ja validius

Tutkimusta tehdessä pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta kuitenkin tulosten pätevyys ja luotettavuus vaihtelevat. Jokaisessa tutkimuksessa tulee arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (reliabelius) ja pätevyyttä (validius). Termit on kehitetty kvantitatiivisen tutkimuksen piirissä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa niiden käyttöä pyritään välttämään. Kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi kuitenkin jotenkin arvioida. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213-214.)

Reliabelius voidaan todeta esimerkiksi niin, että jos kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen, tai jos tiettyä henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos, voidaan tulokset todeta reliabeleiksi. Laadullisessa tutkimuksessa tulisi aineiston tuottamisen olosuhteet selostaa selvästi ja totuudenmukaisesti. Haastattelu- ja havainnointitutkimuksessa kerrotaan aineiston keruun olosuhteista ja paikoista, esimerkiksi haastatteluun käytetty aika, virhetulkinnat haastattelussa ja muut häiriötekijät sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteessa. Tutkijan tulee myös tulosten tulkinnassa selostaa mihin hän päätelmänsä perustaa. Tämän voi tehdä esimerkiksi suorilla lainausotteilla tai muilla aidoilla dokumenteilla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213-215.)

Haastattelupaikat olisivat jälkepäin ajateltuna saaneet olla rauhallisempia. RESTO-ryhmän haastattelu suoritettiin HAAGA-HELIAN POINT -talon ruokalassa. Haastattelun alussa tilassa ei juurikaan muita ollut itseäni ja haastateltavia lukuunottamatta. Aivan haastattelun lopussa oli ruokatunti alkamassa ja tilasta tuli varsin äänekäs. Tämä haittasi ennenkaikkea litterointivaiheessa, kun oli ponnisteltava kuullakseen mitä haastateltavat nauhalla sanoivat.

Toisaalta haastattelua oltiin jo lopettelemassa ja kysymyksiini olin saanut vastaukset. Haastattelupaikkaa ehdotti RESTO-ryhmä, joten ehkä heille oli mielekkäämpää keskustella avoimessa kuin suljetussa tilassa. Sain sen käsityksen että he pystyivät puhumaan vaikeistakin asioista varsin avoimesti, paikasta huolimatta. Siihen varmasti auttoi se, että ryhmän edustajia oli haastattelussa mukana neljä, ja he saivat toisistaan tukea ja turvaa. Lisäksi olin luvannut heille anonymiteetin suojan, jotta he eivät arastelisi kertoa ajatuksiaan. Olin myös ollut mukana ryhmän kokouksissa ja tapahtumassa havainnoimassa, joten en ollut heille täysin tuntematon henkilö, ja jonkinlainen luottamus oli varmasti tätäkin kautta rakentunut. Jouduin kääntämään litteroitua tekstiä ruotsista suomeen, kun esittelin analyysissä RESTO-ryhmän mielipiteitä lainauksina. Pysin tätä tehdessäni mahdollisimman sanatarkkaan käännökseen, jotta haastateltavien todelliset sanomat välittyisivät lukijalle. On kuitenkin mahdollista ja todennäköistä, että sanoma ei täysin vastaa alkuperäistä.

POMO-ryhmän haastattelu suoritettiin Porvoon kaupunginpuistossa, kauniissa kevätssä. Päätös haastattelupaikasta tehtiin yhteisymmärryksessä haastateltavien kanssa, koska en ollut varannut mitään erityistä tilaa, ja haastateltavat olivat viettäneet koko päivän sisätiloissa. Haastattelu keskeytyi hetkeksi, kun haastateltavien tuttu käveli ohitse ja he vaihtoivat pari sanaa. Hyvin nopeasti pääsimme kuitenkin takaisin itse asiaan, mutta on toki mahdollista, että häiriöstä johtuen jokin tärkeä ajatus unohtui minulta tai haastateltavilta. Kahden ryhmäläisen lisäksi paikalla oli heidän kaksi luokkatoveriaan. Haastateltavien mukaan se ei vaikuttaisi siihen, mitä he mahdollisesti sanoisivat. Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikka nämä kaksi ulkopuolista eivät haastatteluun suoraan osallistuneet, olivat he paikalla ja saattoivat vaikuttaa tilanteeseen. Tästä huolimatta haastateltavat pystyivät kertomaan kokemuksistaan itsekriittisesti, enkä huomannut heidän juurikaan kaunistelevan asioita. Haastatelluille lupaamani anonymiteetin suoja saattoi myös vaikuttaa asiaan, vaikka haastatellut sanoivat että he muutenkin ovat aika rohkeita ja uskaltavat puhua asioista. Haastateltavat tunsivat minut entuudestaan, kun olin havainnoimassa heidän projektitapaamisiaan, joten tietynlainen luottamus oli tässäkin jo päässyt syntymään.

ZENTRAn henkilöt haastattelin nuorisotilassa. Huone, jonka he valitsivat oli muuten ulkopuolisilta eristetty paitsi, että se toimi läpikulkutilana henkilökunnan toimiston ja itse nuorisotilan välillä. Tästä johtuen tämäkin haastattelu keskeytyi kerran, kun haastateltavien kollegat menivät toimistoon ja nämä vaihtoivat kuulumiset nopeasti. On siis mahdollista, että jotain oleellista unohtui tai jäi sanomatta, kun haastattelilanne keskeytyi hetkeksi. En tuntenut haastateltavia entuudestaan, mutta en myöskään huomannut luottamuksen puutetta.

Päinvastoin, tunsin olevani vain kuin kuka tahansa nuori, jonka he arkityössään saattavat kohdata, ja he vaikuttivat innostuneilta auttamaan minua työssäni. ZENTRAn haastatelluille lupasin myös anonymiteetin suojan. Ehkä sekin auttoi vapautuneeseen tunnelmaan. Tämä haastattelu oli ensimmäinen, jonka työhöni liittyen tein. Tämä oli haastatteluista se, mitä olisin voinut eniten parantaa. Toisaalta se toimi hyvänä harjoituksena seuraavia haastatteluja varten. Tämäkin haastattelu oli alunperin ruotsiksi, joten käänsin suomeksi ne lainaukset, joita olen työssäni esittänyt. Tästä johtuen haastateltujen alkuperäinen sanoma on saattanut hieman muuttua. Mainittakoon, että äidinkieleni on ruotsi ja opintoni HAAGA-HELIAssa olen suorittanut pääosin englanniksi, joten tämän työn kirjoittaminen ja esittely sekä haastattelutilanteet ovat välillä olleet haasteellisia.

Vaikka olen suorittanut muutaman haastattelun ennen tätä työtä, en koe olevani haastattelemisen mestari. Huomasin, että oli haastavaa pitää keskustelun aiheet niissä teemoissa ja kysymyksissä, jotka olin haastatteluun valinnut. Keskustelu oli vapaata ja rönsyilevää. Usein tultiin keskustelunomaisesti sellaiseen aiheeseen, jota en vielä ollut ehtinyt ottaa haastatellen esille, vaikka se oli omassa agendassani mukana. Toisaalta kerätyssä materiaalissa oli paljon sellaista, jota en ollut kysynyt, mutta joka tavallaan tuli kaupan päällisenä, kun annoin haastateltavien osaltaan viedä keskustelua eteenpäin. Haastattelemisen ja tilanteen hallussapitäminen olisi vaatinut paljon enemmän kokemusta ja harjoittelua, jotta olisin saanut haastatteluista irti suurimman hyödyn ja tehon.

Havaintoja suoritin projektiryhmien yhteisissä kokouksissa sekä itse tapahtumassa, yleensä muistiinpanoja kirjaten. Projektin alkuvaiheissa huomasin, että tilanne varmasti oli monelle hieman vaikea tai ainakaan siihen ei oltu totuttu. Muutaman kokouskerran jälkeen vaikutti siltä, että minunkin rooliini ja syyhyn olla paikalla totuttiin. Asian voi myös nähdä niin, että kun kaikki muutkin toisilleen entuudestaan tuntemattomat alkoivat tuntea toisensa ja olonsa mukavammaksi sekä syntyi tietty rutiini kokoustamiseen, niin ilmapiiri muuttui paljon vapaammaksi. Projektin kuluessa minulta kysyttiinkin välillä hieman vitsaillen, olinko saanut paljon muistiinpanoja aikaiseksi. Käsitökseni mukaan siis ainakaan kaikille ei ollut ongelma, että joku on aina tavallaan valvomassa silmä tarkkana, mitä sanotaan ja tehdään. On toisaalta lähes mahdotonta kuitenkaan arvioida, miten paljon joku on varonut tekemisiään tai sanomisiaan sen takia, että olen ollut läsnä havainnoimassa.

Validius tarkoittaa kykyä mitata sitä, mitä tutkimusmenetelmän tai mittarin avulla on haluttu mitata. Kyselylomakkeeseen vastatessa vastaaja saattaa ymmärtää kysymyksen täysin erilalla

kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija käsittelee saadun vastauksen oman alkuperäisajatuksensa mukaan, tuloksia ei voida pitää tosina ja valideina. Ihmisiä ja kulttuuria tutkiva saattaa aiheellisesti ajatella, että tapausten kuvaukset ovat ainutlaatuisia, minkä vuoksi perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kysymykseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa validiutta voidaan mitata kuvaukseen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuudella. Siten jos selitys sopii kuvaukseen, voidaan selitystä pitää validina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213-215.)

Tätä työtä lukevan kannattaa muistaa, että kyseessä on ainutkertaisen tapausten tutkimus, ja tapausta on käytännössä mahdoton toistaa. FeelGood Fest-tapahtumaa järjestäneiden oppilaiden (sekä osaltaan ZENTRAn nuorisotyöntekijöiden) kokemukset ja kuvaukset koko prosessista ovat kovin henkilökohtaiset ja tosia heille. Myös omat, tutkijan roolissa tekemäni johtopäätökset ja asioiden esittäminen tai esittämättä jättäminen, vaikuttavat lopputuotokseen ja siihen kuinka lukija ymmärtää tapahtumien kulun. Lukija voi aiheellisesti kysyä, miksi en itse mennyt lapsia ja nuoria haastattelemaan, saadakseni tietää millä tavoin heidät voisi saada mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Olisin toki näin voinut tehdä, ja mietinkin työn eri vaiheissa olisiko se tuonut enemmän vastauksia. Myös tapahtuman järjestäneiden oppilaiden ohjaajien kanssa olisi varmasti voinut keskustella ja selvittää heidän ajatuksiaan projektin tapahtumista. Voi olla että heidän näkemykset olisivat olleet täysin erilaiset kuin heidän ohjattaviensa. Ohjaajilta olisi saattanut saada myös uusia asioita pohdittavaksi, joita ei tutkimuksessa nyt noussut esille. Lopulta kuitenkin jouduin toteamaan, että yhden henkilön resurssit ovat rajalliset, enkä olisi välttämättä kuitenkaan viisastunut sen enempää. Sain luottaa siihen, että haastateltavat opiskelijat pystyisivät asiaa valaisemaan. Lisäksi haastattelu nuorisotyöntekijöiden kanssa osoitti sen, että helppoja vastauksia ei ole. Näin ollen päätin, että niillä resursseilla, jotka käytössäni olivat, sain tehtyä pintaraapaisun aiheeseen ja myös muutaman vastauksen. Esitetyistä ongelmista voi lukija kuitenkin ottaa opikseen, ja käyttää tietoja hyväkseen, mikäli ryhtyy samankaltaiseen hankkeeseen.

6 Johtopäätökset ja ehdotukset

Projektin ja tapahtuman päätarkoitus eli se, että lapset ja nuoret saataisiin mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen, ei täysin toteutunut. Tapahtuman järjestäneet HAAGA-HELIAn oppilaat POMO- ja RESTO-ryhmistä kuitenkin onnistuivat osaltaan keräämään tapahtumaan lapsilta ja nuorilta ideoita. Tapahtuman järjestäminen jäi kuitenkin kokonaan oppilaiden harteille. Projektissa haettiin toisaalta kokemuksia, joita pystytään tulevaisuudessa hyödyntämään Symbio Living Lab -hankkeen edetessä. Projektin eri osapuolille tämäntyyppinen toiminta oli ennestään vierasta, joten voikin todeta että pilottiprojekti oli opettavainen kaikille mukana olleille. Työssäni olen esittänyt haastattelemani POMO- ja RESTO-ryhmän oppilaiden sekä ZENTRAN nuorisotyöntekijöiden näkemykset ja ajatukset tapahtumaan liittyen. Oppilaiden ohjaajien srkä lasten ja nuorten näkökulmat asiaan siis puuttuvat.

Selvitin työssäni muun muassa sitä miten tapahtumaa voisi suunnitella, toisin sanoen miten ideoita tapahtumaan voisi kerätä. Tutkimuksessa selvisi se, että lasten ja nuorten on vaikea mielessään kuvitella unelmatapahtumaa; tapahtumaa, jossa kaikki olisi tavallaan mahdollista. Voi olla, että kun vieras ihminen keskustelee heidän kanssaan, on myös pelottavaa tai kiusallista kertoa avoimesti, millaista tapahtumaa toivoo. Lisäksi ystävien ja ympärillä olevien ihmisten edessä koetaan ehkä paineita pitäytyä sosiaalisesti hyväksyttävissä ideoissa. Yhteisen luottamuksen rakentamiseen tulisikin panostaa ja käyttää aikaa, ja käydä useampia kertoja tapaamassa lapsia ja nuoria. Samalla ei tarvitsisi pitäytyä liian tiukoissa aikatauluissa.

Ideoita voisi kerätä mielikarttoihin tai yhteisten keskustelujen avulla. Mielikarttoja tehtäessä on muistettava, että lapsia ja nuoria tarvitsee usein olla opastamassa niiden täyttämiseen. Haastattelemani POMO- ja RESTO-ryhmäläisten mukaan eritoten mielikartat olivat työkalu, jonka käyttö on vaikea opettaa lapsille ja nuorille, mutta toisaalta työ voi tuottaa hyviä ideointihetkiä.

Sukupuolella näyttää myös olevan osansa siinä, miten lapset ja nuoret voidaan kannustaa osallistumaan ideointiin. He saattavat helposti saada sellaisen kuvan, että tapahtuma on suunnattu vain yhdelle sukupuolelle. Näin kävi RESTO-ryhmälle, jossa oli vain naispuolisia opiskelijoita. Onkin siis hyvin tärkeä kertoa lapsille ja nuorille, mitä ollaan tekemässä ja miksi,

kaikenlaisten väärinkäsitysten minimoimiseksi. Se ei kuitenkaan ole helppoa, kun muistetaan Zentran nuorisotyöntekijän sanat siitä, miten nuoret eivät aina jaksaa kuunnella asioita loppuun asti.

Olisi suotavaa myös ajatella paljon pitempiäaikaisempaa yhteistyötä jonkin tietyn kerhon tai harrastusseuran kanssa. Tällöin olisi helpompi suunnitella, miten lapset ja nuoret voisi ottaa mukaan tapahtuman toteutukseen. Saattaa myös olla, että harrasteryhmien lasten ja nuorten motivaatio lähteä mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen voi olla paljon korkeampi, kuin jos valitsisi luokan jostakin koulusta, jossa oppilaiden kiinnostuksen kohteet voivat olla hyvinkin erilaiset. Sitoutuminen asioihin parantuu Zentran haastatellun mukaan sitä mukaa, kun nuori varttuu.

Erilaiset tehtävät taas olisi huomattavasti helpompi jakaa, kun on tiedossa taho, jonka kanssa tiedetään tapahtuman toteutettavan. Pitää siis hyvissä ajoin etukäteen miettiä, kuinka lapset ja nuoret kannattaa osallistuttaa. Jos kuitenkin halutaan toimia käyttäjälähtöisyyden periaatteilla, mikään esisuunnittelu ei välttämättä vastaa sitä, mitä lapset ja nuoret tapahtumalta haluavat, joten ennalta suunnittelussa on oltava tarkkana. Lisäksi osallistuminen tulisi tehdä lapsille ja nuorille mahdollisimman helpoksi, keskustelut tulisi suorittaa heidän ehdoillaan eikä jossakin kokouksissa. Kannattaa myös miettiä, kuinka nuoria lapsia on mahdollista ottaa mukaan, riippuen tapahtuman luonteesta ja tehtävien vaikeudesta. Hyvin nuorilla ei vielä ole kehittynyt taitoa ajatella asioita pitemmällä tähtäimellä.

Tutkimuksessa ilmeni haastateltujen mukaan, että kun lapsiin ja nuoriin halutaan olla yhteyksissä vaikkapa tapaamisia sovittaessa, kommunikointiin ei kannata käyttää sähköpostia tai suoraa puhelinsoittoa. Sähköpostia lapset ja nuoret eivät liiemmin käytä, eikä puhelimesta puhumista vieraan ihmisen kanssa ehkä koeta mielekkääksi. Paremmin toimii tekstiviesti ja Facebook. Pitää muistaa, että nämä ovat haastateltavien mielipiteitä, lapsilta ja nuorilta en asiaa ole kysynyt. Kuitenkin voi olettaa, että asiassa on perää. Monet haastateltavista olivat itsekin nuoria viisi-kuusi vuotta sitten, eikä puhelin- tai tekstiviestitekniikka ja näiden käyttö siitä ole olennaisesti muuttunut. On silti todettava, että on yksilöstä kiinni, mikä hänestä on mielekkäin tapa kommunikoida.

Tapausta seurattaessa kävi selväksi, kuinka tärkeä on jakaa tehtäviä eri toimijoiden kesken. POMO- ja RESTO-ryhmien sisäinen ja ulkoinen tehtävienjako ontui. Seurauksena tästä ryhmät eivät heti päässeet keskittymään olennaiseen, eli lasten ja nuorten tapahtumaan

osallistuttamiseen. POMO- ja RESTO-ryhmän oppilaille ei ollut alussa selvää, mitä heiltä odotettiin, ja mitä projektissa haluttiin saavuttaa. Oppilaiden ohjausta olisikin parannettava, ja varmistuttava siitä, että epäselvyydet, myös ohjaajien kesken, selvitetään ennenkuin mitään ryhdytään tekemään. Nyt kyseessä oli oppilaiden mukaan myös heidän ohjaajilleen uusi tilanne, joten pitää muistaa, että mitään valmista toimintamallia ei ollut. Kun kaikille on selvää, mitä ollaan tekemässä, voidaan eri tehtäviä alkaa pilkkoa pienempiin osiin ja vastuualueisiin. Tämän voi tehdä esimerkiksi ryhmä yhdessä tai ryhmän päättämä johtaja.

Tutkimus osoittaa myös sen, että puutteelliseksi jäänyt tehtävien ja tavoitteiden viestiminen oppilaille teki pilottiryhmän projektikokouksista varsin tehottomia. Kokouskäytäntöön kannattaakin panostaa mitä enemmän toimijoita on mukana. Puheenjohtaja ja sihteeri sekä agenda ovat perusedellytyksiä sille, että kokouksesta saadaan jotakin irti. Ennen kokoukseen saapumista on syytä perehtyä siihen, mitä kokouksessa tullaan käsittelemään. Kokousta varten voivat eri työryhmät jo etukäteen ehdottaa asioita, joista voidaan kokouksessa yhdessä päättää. Tämä edellyttää sitä, että tiedot ovat kaikkien saatavilla hyvissä ajoin. Kommunikaation merkitystä ei siis pidä väheksyä.

Tutkimusta tehdessäni selvisi lisäksi että haastatteleman oppilaat olivat joutuneet laiminlyömään muita koulutöitään projektia suorittaessaan. Tämän tyyppinen projekti yksinkertaisesti vie aikaa ja energiaa - paljon enemmän kuin ehkä etukäteen voi kuvitella. Kahden eri opinto-ohjelman aikataulut eivät sopineet kovin hyvin yhteisen ajan löytämiselle. Siksi kannattaisi miettiä onko mahdollista järjestää projektia tai oppilaiden kursseja niin, etteivät nämä syö aikaa toisiltaan.

Vaikka viitekehyksessä esitettyä käyttäjälähtöisyyttä ja Living Labia usein käytetään teknologia-sektorin menetelminä, voi niistä ottaa oppia käyttäjälähtöisen lasten ja nuorten tapahtuman järjestämisessä. Living Labin yksi idea on, että käyttäjien lisäksi toimintaan pyritään osallistuttamaan sidosryhmiä. Symbio Living Lab hankkeen jatkoa ajatellen sidosryhmien osallistuttaminen varmasti tulee korostumaan. Käyttäjien lisäksi tulisi siis myös keskittyä sidosryhmien aktivoimiseen. Työssäni esitetyt Living Lab -konseptin viisi avainperiaatetta jatkuvuus, avoimuus, realismi, käyttäjän voimaantuminen ja spontaanisuus ovat ohjenuoria ja niitä voi tarpeen mukaan muokata omaan projektiin sopiviksi. Käyttäjälähtöisyyden yksi ohje on, että käyttäjän on tiedettävä mitä tavoitellaan ja millä resursseilla, mutta määrittelyjä ei tulisi tehdä liian tiukoiksi. Lasten ja nuorten voi olla kuitenkin vaikeata ymmärtää asetettuja tavoitteita, kuten FeelGood Festin tapauksessa, joten asiaan tulee

mahdollisen jatkon kannalta kiinnittää huomiota. Lisäksi käyttäjälähtöisyydessä tulosten tulee näkyä käyttäjälle. Saatuja ideoita tai esimerkiksi mielikarttoja voisi kerätä yhteiseen paikkaan, josta lapset ja nuoret näkevät että heidän ideansa on huomioitu. Viitekehyksessä esitetty käyttäjän muistaminen ja palkitseminen kannattaa pitää mielessä, ja varautua siihen että yhteistyö vaatii aikaa ja panostusta. Eri tavoilla palkitseminen voisi auttaa sitouttamaan lapsia ja nuoria tapahtuman suunnittelu- ja toteutusprosessiin.

Ehdottamillani asioilla voidaan tehostaa Symbio Living Lab-hanketta sen jatkoa ajatellen. Hankkeen toimintatapoja olisi kuitenkin hyvä jatkuvasti kehittää. Tekemääni työtä voi siis jatkaa tutkimalla ohjaajien, sidosryhmien sekä lasten ja nuorten ajatuksia hankkeen edetessä, kokonaisvaltaisemman kuvan saamiseksi ja toimintatapojen kehittämiseksi.

Lähteet

Borg, W. R. & Gall, M. D. 1989. Educational research. An introduction. 5. painos. New York: Longman. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Bergvall-Kåreborn, B., Holst, M. & Ståhlbröst, A. 2009. Concept Design with a Living Lab Approach. Luleå University of Technology. Luettavissa: <http://ieeexplore.ieee.org/>. Luettu: 10.1.2011.

Bryman, A. 1988. Quantity and quality in social research. London: Unwin Hyman. s. 94. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Carr, W. & Kemmis, S. 1986. Becoming Critical: Education, Knowledge and Action Research. London: Falmer Press. Teoksessa Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. 3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Cohen, L. & Manion, L. 1995. Research Methods on Education. 4th Edition. London: Routledge. Teoksessa Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. 3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Foddy, W. 1995. Constructing questions for interviews and questionnaires. Theory and practise in social research. 3. painos. Cambridge: Cambridge University Press. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Gergen, K. 1991. The saturated self: Dilemmas of identity in contemporary life. Basic Books. New York. Teoksessa Yhdessä tekemällä – 11 tapaa linkittää T&K ja oppiminen. Toivola, Tuija. 2010. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu.

Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätöyömenetelmät. Porvoo. WSOY. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätöyömenetelmät. 2. painos. Juva: WSOY. Teoksessa
Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy.
3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Helsinki Living Lab brochure vol.2. Luettavissa:

http://www.helsinkilivinglab.fi/uploads/HLL_brochure.pdf. Luettu: 10.1.2011.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. 5.painos. Helsinki: Gaudeamus. Teoksessa
Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.
Helsinki: Yliopistopaino. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja
kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Tammi. Helsinki

Hyysalo, S. 2009. Käyttäjä tuotekehityksessä. Tieto, tutkimus, menetelmät. Luettavissa:

<https://www.taik.fi/kirjakauppa/images/bfee4ec00950ec8aaf7f96538f668055.pdf>. Luettu:
5.1.2011.

Lassila, S. & Sipilä, A. 2010. Oppimisympäristö alueen yritysten kehittämiskumppanina.

Teoksessa Toivola, T. (toim.). Yhdessä tekemällä – 11 tapaa linkittää T&K ja oppiminen. s.9-
20. Multiprint. Helsinki.

Likitalo, H. & Rissanen, R. 1998. Tutkimusmenetelmät. Menetelmätietoutta
tradenomiopiskelijoille. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu. Helsinki.

Living Labs. Mikä on Living Lab?. Luettavissa:

http://www.livinglabs.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=401&Itemid=44
4. Luettu: 10.1.2011.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy.
3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Osaamisfoorumi 2008. Symbio Living Lab. Luettavissa:

<http://www.osaamisfoorumi.fi/content.php?document=1548&togle=783&nid=783>. Luettu: 6.1.2011.

POMO-ryhmä. 19.5.2010. Matkailualan opiskelijat. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Haastattelu. Porvoo.

RESTO-ryhmä. 19.5.2010. Matkailualan ruotsinkielisen linjan opiskelijat. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Haastattelu. Porvoo.

Räihä, K. 2010. Tule! Toimi! Tajua! Symbio-opiskelijainfo, Porvoo Campus.

Stake, R.E. 2005. Qualitative Case Studies. Teoksessa Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. 3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Syrjälä, L. 1994. Tapaustutkimus opettajan ja tutkijan työvälineenä. Teoksessa Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. 3.uudistettu painos. Jyväskylä.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Tynjälä, P. Työelämän asiantuntijuus ja korkeakoulupedagogiikka. Aikuiskasvatus 2/2008. vol. 28 s.124-127. Teoksessa Toivola, T. 2010. Yhdessä tekemällä – 11 tapaa linkittää T&K ja oppiminen. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu.

Yin, R.K. 1983. Case Research. Design and Methods. Applied Social Research Methods series vol 5. London: Sage. Teoksessa Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Yin, R. 1989. Case Study Research, Design and Methods. Sage Publications. Newbury Park & New Delhi. Teoksessa Likitalo, H. & Rissanen, R. 1998. Tutkimusmenetelmät. Menetelmätietoutta tradenomiopiskelijoille. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu. Helsinki.

ZENTRA nuorisotyöntekijät. 15.4.2010. Porvoon Kaupunki nuorisotoimi. Haastattelu. Porvoo.

Liitteet

Lite 1.

Zentran nuorisotyöntekijöiden haastattelu, 19.4.2010 Porvoon nuorisotoimen tilassa Zentra.

Haastattelun teemat

Hur förstår du ordet välmående? Vad är barns och ungdomars psykisk och fysisk välmående?
Sport? Hälsosam mat? Något roligt att göra?

På vilket sätt skulle man få barn och ungdomar med att utveckla och förverkliga service för sig
själva? Också sådana som inte normalt t.ex. besöker ungdomslokaler. Hur kan man få dem att
binda sig till projektet? Hur gör ni?

Hur kan man få barn och ungdomar att berätta vilka talanger, hobbyn eller intressen de har?
(t.ex. färdigt ifyllt mindmap?)

Vilka medier eller forum fungerar bäst för att kommunicera med barn och ungdomar? E-mail?
Facebook? Ungdomslokaler?

På vilket sätt kan man locka barn och ungdomar att besöka olika evenemang? Hurdan reklam
fungerar bäst? Evenemang för flickor och pojkar skiljt?

Vilken sorts evenemang skulle ha längsta livslängden om det skulle ordnas flera år? Vilken
årstid är bäst? Över huvudtaget vad önskar barn och ungdomar? Förverkligar ni redan de öns-
kemål och vilka har ni inte möjlighet att förverkliga?

Hurdana möjligheter har ni att vara med i t.ex. Symbio Living lab eller liknande verksamhet?
Hurdan kommunikation eller samarbete önskar ni?

Liite 2.

FeelGood Fest intervju med RESTO-gruppen 19.5.2010 i Point-huset.

Haastattelun teemat

Vad är de första tankarna/erfarenheterna av evenemanget? (planeringen, förberedelserna, förverkligandet)?

Vad fungerade/lyckades bra?

Vad finns det ännu skäl att utveckla?

Hur upplevde ni samarbetet med alla olika aktörer? Vad fungerade? Vad inte?

Hur kunde man ha fått barn och ungdomar bättre med i planeringen och förverkligandet av projektet? Vad var det som gjorde det svårt? Hur i fortsättningen?

Hur kunde man få barn och ungdomar att uttrycka vilka specialkunskaper, hobbyn eller intressen de har? (fungerar t.ex. på förhand ifylld mindmap?) Andra sätt?

Vilka medier eller forum fungerar bäst, när man vill kommunicera med barn och ungdomar? (E-post, facebook, SMS, Twitter?)

Hur fungerade mötena? Uppgiftsfördelningen? Vad fungerade särskilt bra? Eller dåligt?

Vilka saker påverkade skolprojektets resultat? Hur? Vad kunde man ändra på?

Hur öppet vågar ni berätta om era erfarenheter på detta forum? Också kritiska?

Vad lärde ni er av projektet? Vad skulle ni göra annorlunda så här i efterhand?

Tycker ni jag har glömt att fråga något viktigt, som ni gärna skulle framföra? Har ni några hälsningar eller budskap till nästa arrangörsgrupp?

Liite 3.

FeelGoodFest haastattelu, POMO-ryhmä 19.5.2010 , Porvoon kaupunginpuistossa.

Haastattelun teemat

Mitkä ovat päällimmäiset kokemuksenne tästä tapahtumasta (suunnittelu, valmistelu, toteuttaminen)?

Mikä toimi/onnistui hyvin?

Missä olisi kehittämisen varaa?

Millaiseksi koitte yhteistyön mukana olevien tahojen kanssa? Mikä toimi? Mikä ei?

Miten lapset ja nuoret olisi saanut paremmin mukaan projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen? Mikä teki siitä vaikeaa? Entä jatkossa?

Miten saada lapset ja nuoret ilmaisemaan mitä erityistaitoja, harrastuksia tai kiinnostuksen kohteita heillä on? (toimiiko esim. esitetytty mindmap?)

Mitkä mediat tai foorumit toimivat parhaiten, kun haluaa kommunikoida lasten ja nuorten kanssa? Sähköposti? Facebook? Tekstiviestit? Twitter?

Miten kuvailisitte tapaamiskäytäntöä? Entä tehtävänjako?

Mikä toimi erityisen hyvin? Entä huonosti?

Mitkä asiat vaikuttivat koulunkäyntiprojektin tulokseen? Miten? Mitä voisi muuttaa?

Miten avoimesti rohkenette kertoa tällä foorumilla kokemuksistanne? Myös kriittisistä?

Mitä opitte projektista? Mitä tekisitte toisin nyt jälkeenpäin ajatellen?

Olenko unohtanut kysyä jotain teidän mielestänne tärkeää? Vapaa sana. Mitä terveisiä seuraavalle järjestäjärühmälle?